

بازنمایی تصویری ایران در اندیشه‌های منتخب آمریکایی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تاریخ انتشار:

۱۴۰۵/۲/۵

شماره مسلسل:

۲۱۴۲۸

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

عنوان گزارش:

بازنمایی تصویری ایران در اندیشکده‌های منتخب آمریکایی

نوع گزارش: طرح / لایحه □ راهبردی ■ نظارتی □ پیش‌نویس قانونی □

نام دفتر:

مطالعات حکمرانی

تهیه و تدوین کنندگان:

بردیا عطاران، محسن جلالی، احسان کیانی، سعیده مرادی‌فر

مدیر مطالعه:

علیرضا نصر اصفهانی

اظهار نظر کننده:

احسان فلاحی (گروه سیاست خارجی)

اظهار نظر کننده خارج از مرکز:

حسین زاهدی

گرافیک و صفحه آرایی:

سیده فاطمه ابوطالبی

ویراستار ادبی:

واژه‌های کلیدی:

۱. تصویر ایران
۲. اندیشکده‌های آمریکایی
۳. تصویرپردازی

تاریخ شروع مطالعه:

۱۴۰۳/۱۱/۰۱

فهرست مطالب

۷	چکیده
۸	خلاصه مدیریتی
۹	۱. مقدمه
۱۰	۲. پیشینه
۱۰	۲-۱. سوابق مطالعاتی در مرکز
۱۰	۳. روش
۱۰	۳-۱. روش گردآوری
۱۰	۳-۲. روش دسته‌بندی
۱۲	۳-۳. روش جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده
۱۳	۳-۴. محدودیت‌های روشی
۱۳	۴. یافته‌ها
۱۴	۴-۱. تصویر کلی اندیشه‌های آمریکایی از ایران
۱۹	۴-۲. تصویر هر یک از اندیشه‌ها از ایران
۲۸	۵. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۳۲	منابع و مأخذ

فهرست جداول

۱۱	جدول ۱. مشخصات اندیشه‌های منتخب در گزارش
۱۲	جدول ۲. هجده بعد تحلیلی محتوای مقالات
۱۵	جدول ۳. محدوده جغرافیایی مطالب اندیشه‌ها
۱۷	جدول ۴. زمان بندی مطالب اندیشه‌ها
۱۸	جدول ۵. محتوای مطالب براساس چارچوب زمانی
۱۸	جدول ۶. تعداد مطالب اندیشه‌های منتخب به تفکیک هدف نگارش
۳۰	جدول ۷. تفکیک هدف‌گذاری هر اندیشه در هر پرونده
۳۲	جدول ۸. توصیه‌های سیاستی

فهرست اشکال

- شکل ۱. نمودار تعداد مطالب در هر پرونده مرتبط با ایران ۱۴
- شکل ۲. نمودار تعداد مطالب به تفکیک وضعیت جغرافیایی ۱۵
- شکل ۳. نمودار تعداد مطالب به تفکیک موضوع ۱۶
- شکل ۴. نمودار تعداد مطالب به تفکیک نوع توصیه ۱۷
- شکل ۵. نمودار تعداد مطالب به تفکیک رویکرد ۱۹
- شکل ۶. نمودار تعداد مطالب هر پرونده در مؤسسه واشنگتن ۲۰
- شکل ۷. نمودار تعداد مطالب هر پرونده در مؤسسه خاورمیانه ۲۱
- شکل ۸. نمودار تعداد مطالب هر پرونده در مؤسسه هادسون ۲۲
- شکل ۹. نمودار تعداد مطالب هر پرونده در مرکز مطالعات راهبردی و بین‌المللی ۲۳
- شکل ۱۰. نمودار تعداد مطالب هر پرونده در بنیاد کارنگی ۲۴
- شکل ۱۱. نمودار تعداد مطالب هر پرونده در شورای آتلانتیک ۲۵
- شکل ۱۲. نمودار تعداد مطالب هر پرونده در گروه بین‌المللی بحران ۲۷
- شکل ۱۳. نمودار تعداد مطالب هر پرونده در مؤسسه بروکینگز ۲۸

بازنمایی تصویر ایران در اندیشکده‌های منتخب آمریکایی

Doi: [10.22034/mrc.report.21428](https://doi.org/10.22034/mrc.report.21428)

چکیده

اگر آینده‌پژوهی را روشی برای ترسیم آینده از میان روندهای موجود در نظر بگیریم، بخشی از این روندها، سناریوهای احتمالی است که دیگر بازیگران ترسیم کرده‌اند. تصویرسازی اندیشکده‌های آمریکایی از ایران می‌تواند گام مهمی در راستای تقویت شفافیت در فرایند تصویرپردازی از کشور باشد. این اندیشکده‌ها بخشی از فرایند تصمیم‌سازی ساختار سیاسی آمریکا (احزاب، رسانه‌ها، کنگره و دولت) هستند. در این پژوهش ۲۸۹ گزارش، مقاله و یادداشت از هشت اندیشکده شامل «مؤسسه بروکینگز»^۱، «بنیاد کارنگی»^۲، «گروه بحران»^۳، «مؤسسه واشنگتن برای سیاست خاور نزدیک»^۴، «مرکز مطالعات راهبردی و بین‌المللی»^۵، «مؤسسه هادسون»^۶، «شورای آتلانتیک»^۷ و «مؤسسه خاورمیانه»^۸ درباره موضوعات مرتبط با ایران در بازه یک سال اخیر، با استفاده از مدل اختصاصی کمی‌سازی شده هوش مصنوعی پردازش شده است. نتایج نشان می‌دهد که جنگ غزه بر نگرش به ایران در سیاست خارجی آمریکا، مؤثر بوده و عمدتاً با نگرشی امنیتی به ایران نگر بسته شود. البته درباره نوع مواجهه با ایران اجماع نظر کافی بین این اندیشکده‌ها، حتی مواردی که نزدیک به حزب جمهوری خواه هستند، وجود ندارد. اینکه باید با کدام یک از ابزارهای دیپلماتیک یا نظامی، برنامه‌های هسته‌ای، موشکی و منطقه‌ای ایران را مهار نمود، محل اختلاف است. اگر ایران بتواند روایت جذاب‌تر و قوی‌تری از خود به ساختار تصمیم‌گیر آمریکا ارائه دهد، می‌تواند فرصت‌های بیشتری برای پیشبرد دیپلماسی خلق کند و مسیر هموارتری برای تحقق سناریوهای مطلوب ترسیم کند.

1. Brookings Institution
2. Carnegie Endowment
3. Crisis Group
4. The Washington Institute for Near East Policy (WINEP)
5. Center for Strategic and International Studies (CSIS)
6. Hudson Institute
7. Atlantic Council
8. Middle East Institute

خلاصه مدیریتی

■ بیان/شرح مسئله

درک تصویر دشمن از ما، بی‌شک می‌تواند ادراک ما را نسبت به محدودیت‌ها، فرصت‌ها و تهدیداتی که سیاست‌ورزی ما در پیرامون محیط منطقه‌ای را در بر گرفته، روشن‌تر سازد. تصویری که کارشناسان اندیشکده‌های آمریکایی از وضعیت موجود و آینده ایران ترسیم کرده‌اند، نشان می‌دهد که آمریکا درباره ایران چگونه خواهد می‌اندیشید و کنش‌های تهران را چگونه پردازش می‌کند؟ پاسخ به این سؤال برای درک نظام محاسباتی آنها از ایران ضروری است؛ چراکه بازیگری آمریکا و شرکا منطقه‌ای وی عملاً در رقابت با تصویر مطلوب ایران از منطقه تحلیل می‌شود. بر این اساس مطالب هشت اندیشکده مؤسسه بروکینگز، بنیاد کارنگی، گروه بحران، مؤسسه واشنگتن، مرکز مطالعات راهبردی و بین‌المللی، مؤسسه هادسون، شورای آتلانتیک و مؤسسه خاورمیانه، معطوف به تمرکز آن‌ها بر ایران و محور مقاومت، در بازه زمانی اکتبر ۲۰۲۳ تا دسامبر ۲۰۲۴ (پیش از جنگ دوازده روزه ۲۳ ژوئن ۲۰۲۵) مورد بررسی قرار گرفته است. مزیت نسبی این هشت اندیشکده آن است که هر یک، میز یا کارشناس اختصاصی در حوزه ایران دارند و رویکرد آنها نسبت به سیاست خارجی و بعضاً سیاست داخلی ایران، نه مقطعی و موقت بلکه نسبتاً دائمی و بلندمدت بوده است.

■ نقطه نظرات / یافته‌های کلیدی

بررسی مطالب این اندیشکده‌ها نشانگر اولویت نقش ایران در «محور مقاومت» از منظر اثرگذاری بر مواجهه گروه‌های مقاومت با رژیم صهیونیستی است که منافع منطقه‌ای آمریکا و متحدانش را متأثر ساخته است. پس از آن، «برنامه موشکی و پهپادی» و به موازات آن، «روابط نظامی ایران و روسیه» محل تأمل بوده که تابعی از فضا سازی درباره نقش ایران در جنگ اوکراین است. «برنامه هسته‌ای» و مسائل سیاست داخلی ایران در مراتب دیگر قرار گرفته‌اند که نشان می‌دهد اهمیت به سیاست داخلی ایران، متغیری وابسته به نقش آفرینی ایران در پرونده‌های سیاست خارجی مرتبط با منافع غرب است.

■ پیشنهاد راهکار تقنینی، نظارتی یا سیاستی

تلاش برای انتشار روایت دقیق‌تر از ایران در فضای سیاست داخلی آمریکا از تزریق بر جسته‌سازی ایده‌های مثبت از ایران در خروجی تولیدات این اندیشکده‌ها می‌تواند رویکرد بعضی از این اندیشکده‌ها نسبت به ایران را سویه‌ای مثبت ببخشد. ارتباط‌گیری کارشناسان و اساتید ایرانی با اندیشکده‌هایی که سوگیری کمتر ضدایرانی داشته و عمدتاً صبغه علمی داشته باشند، از سوی دیگر، تلاش برای ارتقای ارتباط با دانشگاه‌های آمریکا، به‌ویژه دانشگاه‌هایی با گرایش‌های چپ و میانه می‌تواند مؤثر باشد.

۱. مقدمه

تصویر پردازی برای ایران علاوه بر آنکه مستلزم شناختی دقیق از وضعیت تاریخی، فرهنگی، ژئوپلیتیک و بین‌المللی ایران است، رقابتی میان بازاری از تصاویر سایر کشورهاست. به دیگر سخن تصویری که از آینده به شهروندان ارائه می‌شود، خوانشی از آن سوی مرزهای ایران نیز خواهد داشت. به همین دلیل ارائه یک روایت، علاوه بر ایجاد حداکثر همکاری داخلی، نیازمند حساسیت‌زدایی از بازیگران خارجی نیز می‌باشد تا موانع کمتری برای تحقق آن وجود داشته باشد. پژوهش کنونی تلاشی است تا نگرش، تصور و تصویر اصلی‌ترین بازیگر غربی یعنی آمریکا را نسبت به ایران با روش مختلط (کیفی-کمی) بررسی کند. هدف این است که بر اساس تحلیل وضعیت فعلی و نگرش آمریکا، نگاه واقع‌بینانه‌تری نسبت به سناریوپردازی‌ها و طراحی تصویر ایران ارائه شود. اندیشکده‌ها یکی از منابع تصمیم‌سازی در ساختار سیاسی آمریکا هستند. این نهادها نه ارگان‌هایی مجزا از دولت بلکه به مثابه بازوهای فکری دولتمردان و سیاست‌ورزان در آمریکا عمل می‌کنند، چنان‌که جابه‌جایی نیرو بین اندیشکده‌ها و دولت امری مرسوم است. دولتمردانی هستند که پس از پایان دوران مدیریت‌شان به تأسیس یک اندیشکده و یا مدیریت و هدایت اندیشکده‌های موجود می‌پردازند و به‌عنوان مشاوران راهبردی و تحلیل‌گران برجسته در بدنه دولت آمریکا ایفای نقش می‌کنند. این امر موجب پیوند مستحکم میان اندیشکده‌ها و ساختارهای حکومتی شده و تأثیر قابل توجهی در فرایند تصمیم‌گیری سیاسی و خطمشی‌گذاری آمریکا دارد.

بر همین مبنا به نظر می‌رسد آشنایی با اندیشکده‌های نزدیک به دو حزب اصلی و به‌خصوص مواردی که نزدیکی بیشتری به جناح میانه و یا جناح راست حزب جمهوری‌خواه دارند، در آگاهی نسبت به سیاست‌های دولت کنونی و پیش‌بینی برخی اقداماتش نسبت به ایران و محور مقاومت، راهگشا باشد. با توجه به پیروزی دونالد ترامپ در انتخابات ۲۰۲۴ آمریکا، آشنایی عمیق‌تر با شبکه‌های اندیشکده‌ای مرتبط با دولت وی اهمیت ویژه‌ای یافته است. یکی از مصادیق این آگاهی‌یابی، اشراف بر تصویر کنونی و آینده ایران از جانب این اتاق‌های فکر است. ارزیابی مطالب اندیشکده‌هایی که به مشاوره، تحلیل و ارزیابی مسائل مرتبط با ایران پرداخته‌اند از جوانب مختلف، اعم از موضوع، موضع، رویکرد، مسئله‌یابی، توصیه‌ها و سناریوهای احتمالی‌شان برای ایران، اهمیت مضاعفی خواهد داشت.

در این گزارش سعی شده تا مطالب هشت اندیشکده مهم آمریکا شامل «مؤسسه واشنگتن برای سیاست خاور نزدیک»، «مؤسسه خاور میانه»، «مؤسسه هادسون»، «مرکز مطالعات راهبردی و بین‌المللی»، «شورای آتلانتیک»، «گروه بین‌المللی بحران»، «بنیاد کارنگی» و «مؤسسه بروکینگز» که به حزب جمهوری‌خواه یا جناح میانی حزب دمکرات نزدیک بوده و به طور کلی بیش از دیگر اندیشکده‌ها بر سیاست خارجی و داخلی ایران متمرکز بوده‌اند در بازه زمانی پس از هفتم اکتبر ۲۰۲۳ مورد‌رصد و ارزیابی قرار بگیرد. انتخاب این بازه زمانی بدان جهت بوده که معتقدیم عملیات طوفان‌الاقصی نه صرفاً یک اخلال در روند نظم مطلوب آمریکا در منطقه غرب آسیا بلکه تلاشی برای دگرگونی در این نظم و توقف دو بازوی سیاسی (توافق ابراهیم) و اقتصادی (کریدور آیمک)^۱ آن به شمار می‌آید. بنابراین تصویر این اندیشکده‌ها از ایران در این بازه زمانی، یکی از مبانی برای تصویرسازی از ایران در سیاست منطقه‌ای آمریکا در غرب آسیا خواهد بود.

1. The India-Middle East-Europe Economic Corridor (IMEC)

۲. پیشینه

۲-۱. سوابق مطالعاتی در مرکز

در میان گزارش‌های کارشناسی مرکز پژوهش‌های مجلس، چهار عنوان گزارش که به تشریح تصویرسازی و روایت‌پردازی اندیشکده‌های آمریکایی در قبال ایران پرداخته‌اند، قابل مشاهده بوده است. این عناوین عبارت هستند از:

- استراتژی اندیشکده‌های نومحافظه کار آمریکا در جلسات استماع کنگره: راهبرد بنیاد دفاع از دموکراسی‌ها در قبال ایران،
- تحلیل مهم‌ترین اندیشه‌های اندیشکده بروکینگز در قبال ایران (با محوریت برجام)،
- تحلیل مهم‌ترین اندیشه‌های اندیشکده کارنگی در قبال ایران (با محوریت برجام)،
- بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور: تحلیل نهادها و اندیشکده‌های بین‌المللی درباره بودجه.

۳. روش

۳-۱. روش گردآوری

این پژوهش به تحلیل تصویر ایران در چارچوب متون حوزه سیاست خارجی و روابط بین‌الملل می‌پردازد. هدف این مطالعه، شناسایی مضامین تکرار و الگوهای موجود در متون و تحلیل‌های پیرامون سیاست داخلی و خارجی ایران است. به علاوه، محورهای تحلیلی عمومی (که در ادامه به آن اشاره شده) به منظور افزایش دقت تحلیل به کار گرفته شده تا تصویر گویاتری در مورد دیدگاه‌ها، اهداف و پیامدهای سیاستی مد نظر در متون برگزیده ارائه دهند. در زیر، توضیح مفصلی از روش‌شناسی به کار رفته ارائه شده است. مجموعه داده‌های اصلی این پژوهش شامل ۲۸۹ مطلب از هشت اندیشکده معتبر تخصصی در حوزه سیاست خارجی و روابط بین‌الملل است. برای اطمینان از دقت کار، از جستجوی مبتنی بر کلیدواژه «ایران» پرهیز شده و تمام مطالبی که در این یک سال در رده موضوعی «ایران» تولید شده، گردآوری شده‌اند. این مؤسسات بر اساس اهمیت‌شان در تولید تحلیل‌های جامع و تأثیرگذار در مورد مسائل ژئوپلیتیک به ویژه مسائل مربوط به تحولات ایران انتخاب شده‌اند.

۳-۲. روش دسته‌بندی

مجموعه داده‌ها شامل مقالاتی است که بر موضوعات مرتبط با ایران مانند برنامه هسته‌ای ایران، فعالیت گروه‌های مقاومت و روابط خارجی ایران متمرکز است. برای هر یک از مقالات متا-دیتاهایی مانند عنوان، نشانی اینترنتی، نویسنده، تاریخ انتشار و حجم متن مقاله (تعداد کلمات) برای دریافت زمینه کلی در خصوص هر مقاله اضافه شده‌اند. در جدول زیر، مشخصات هشت اندیشکده منتخب گردآوری شده است.

جدول ۱. مشخصات اندیشه‌های منتخب در گزارش

نام	تأسیس	حوزه موضوعی	رویکرد حزبی	حامیان مالی	رویکرد نسبت به ایران
واشنگتن برای سیاست خاور نزدیک	۱۹۸۵	تمرکز بر سیاست خاورمیانه‌ای آمریکا	حزب جمهوری خواه	رژیم صهیونیستی	مخالفت با سویه براندازی
هادسون	۱۹۶۱	تقویت رهبری آمریکا بر جهان آزاد	حزب جمهوری خواه	رژیم صهیونیستی	مخالفت با سویه مهار
خاورمیانه	۱۹۲۶	دانش‌افزایی درباره خاورمیانه	میانه دو حزب	رژیم صهیونیستی	مخالفت با سویه براندازی
بنیاد کارنگی	۱۹۱۰	گسترش همکاری آمریکا در امور بین‌المللی	میانه دو حزب	امارات	مخالفت با سویه مهار
شورای آتلانتیک	۱۹۶۱	تشویق همکاری آمریکا و اروپا	میانه دو حزب	عربستان سعودی، امارات، ترکیه	مخالفت با سویه براندازی
مطالعات راهبردی و بین‌المللی	۱۹۶۲	روابط بین‌الملل، تجارت، فناوری و انرژی	میانه دو حزب	امارات، ترکیه	مخالفت با سویه مهار
مؤسسه بروکینگز	۱۹۱۶	سیاست خارجی، اقتصاد جهانی و توسعه	میانه دو حزب	عربستان سعودی، امارات، قطر	مخالفت با سویه مهار
گروه بین‌المللی بحران	۱۹۹۵	پیشگیری، کاهش یا حل مناقشات خشونت‌آمیز	حزب دمکرات	کانادا، ترکیه، نروژ	تعامل با سویه مهار

مأخذ: یافته‌های پژوهش.

چارچوب اصلی تحقیق، مجموعه‌ای از پرونده‌های از پیش تعریف شده بر اساس مدل خبرگانی است که برای طبقه‌بندی مقالات به کار گرفته شده است. این پرونده‌ها برای انعکاس مهم‌ترین و پرتکرارترین موضوعات مربوط به ایران در حوزه مسائل منطقه‌ای و روابط بین‌الملل انتخاب شده‌اند. روش دستیابی و تعیین این هشت پرونده، مراجعه به خبرگان و نظرخواهی از نخبگانی است که از آگاهی و تجربه محسوسی در امر رصد اندیشه‌ها برخوردار هستند. علاوه بر این، نگارندگان با مرور مطالب مهم‌ترین اندیشه‌ها و رسانه‌های آمریکا درباره ایران در سال‌های اخیر دریافتند که پرونده‌های تعیین شده مهم‌ترین موضوعات مورد توجه این اتاق‌های فکر درباره ایران است و به صورت ساختار یافته و تفکیک شده تنظیم شده‌اند. بدین معنا که هم‌پوشانی چندانی با یکدیگر ندارند و مجموع آن‌ها پوشش کاملی از موضوعات و گزاره‌های مرتبط با ایران را ارائه می‌دهد. این پرونده‌ها عبارت هستند از:

- برنامه هسته‌ای،
- گروه‌های مقاومت (سیاست منطقه‌ای)،
- برنامه موشکی و پهپادی (برنامه دفاعی)،
- روابط نظامی با روسیه،
- روابط اقتصادی با چین،
- انتخابات و رقابت‌های داخلی،
- حقوق بشر،
- اپوزوسیون و جنبش‌های اجتماعی.

در هر مقاله، پرونده‌های مرتبط با بهره‌گیری از مدل‌های هوش مصنوعی بر اساس وجود ارجاعات صریح در متن شناسایی شده‌اند. تنها مقالاتی که به لحاظ محتوایی به مفهوم هر پرونده پرداخته‌اند و کاملاً به آن حوزه خاص ارتباط داشته‌اند، در هر دسته‌بندی قرار گرفته‌اند. برای این منظور در هر پرونده توضیحات مختصری (شامل محورهای کلیدی مرتبط با آن پرونده) برای هدایت مدل هوش مصنوعی در نظر گرفته شده است.

در هر مقاله علاوه بر هشت دسته‌بندی مذکور برای تعمیق تحلیل، هجده بُعد تحلیلی مورد ارزیابی قرار گرفته که درک چندوجهی از محتوای مقالات ارائه می‌دهند. این ابعاد شامل موارد زیر است:

جدول ۲. هجده بُعد تحلیلی محتوای مقالات

هجده بُعد تحلیلی محتوای مقالات	
هدف مقاله	آگاهی‌بخش، تحلیلی، ترغیبی
مخاطب	سیاست‌گذاران، عموم مردم، دانشجویان
رویکرد	بی‌طرف، حامی، انتقادی
تمرکز	داخلی، منطقه‌ای، بین‌المللی
پیامدهای سیاستی	امنیتی، اقتصادی، سیاسی
کنشگران	کنشگران دولتی، کنشگران غیردولتی
نوع منازعه	نظامی، نیابتی، اقتصادی
چارچوب زمانی	تاریخی، جاری، آینده‌نگر
موضوعی	استراتژی‌های نظامی، اتحادهای سیاسی
سبک روایی	توضیحی، تحلیلی
ارزیابی ریسک	کم، متوسط، زیاد
اثر بخشی	مؤثر، غیرمؤثر
ابزارهای سیاستی	نظامی، دیپلماتیک
ملاحظات اخلاقی	حقوق بشر، شفافیت
لحن مقاله	بی‌طرف، بدبینانه
پیش‌بینی پیامدها	کوتاه‌مدت، بلندمدت
قصد نویسنده	افزایش آگاهی، پیشنهاد اقدام

مأخذ: همان.

۳-۳. روش جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده

فرآیند طبقه‌بندی داده‌ها با استفاده از مدل‌های زبانی پیشرفته «پن‌ای.آ»^۱ انجام شده و خروجی‌های ساختارمند در قالب «جی‌سن»^۲ برای هر مقاله ارائه شده است. این خروجی شامل دسته‌بندی‌های دقیق به همراه توجیهات و تخصیص محورهای تحلیلی می‌باشد. هر کدام از عناوین پرونده‌ها و محورهای تحلیلی به صورتی بررسی شده تا از سازگاری و همسویی آن با اهداف تحقیق اطمینان حاصل شود. در ادامه تجزیه و تحلیل کمی برای شناسایی الگوها و فراوانی دسته‌ها و محورهای تحلیلی در هر اندیشکده انجام شده است. در نهایت این پژوهش امکان تجزیه و تحلیل کیفی با بررسی روابط بین پرونده‌ها و محورهای تحلیلی را فراهم می‌آورد.

1. OpenAI

2. JSON (JavaScript Object Notation)

برای تحلیل داده‌های جمع‌آوری شده با استفاده از تحلیل کتابخانه‌ای و مدل خبرگی برای تقاطع‌گیری داده‌های مستخرج و الگوسازی از آنها استفاده شده است. با استفاده از داده‌هایی که جمع‌آوری شده است تلاش شده تا روابط موجود میان داده‌ها بر اساس هدف و مسئله تحقیق شناسایی شود و مدلی معنادار از روابط داده‌ها استخراج شود.

در سال‌های اخیر، با پیشرفت فناوری و افزایش دسترسی به داده‌های بزرگ، روش‌های نوینی در تحلیل داده‌های سیاسی ظهور کرده‌اند. یکی از این روش‌ها، تحلیل محتوای خودکار است که به پژوهشگران این امکان را می‌دهد تا حجم زیادی از داده‌های متنی را به سرعت تحلیل کنند. این روش به ویژه در تحلیل نظرات عمومی، رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی کاربرد دارد و می‌تواند به شناسایی روندها و الگوهای جدید در رفتار سیاسی کمک کند. با این حال، پژوهشگران باید به دقت به انتخاب الگوریتم‌ها و مدل‌های مناسب بپردازند تا از بروز خطاهای تحلیلی جلوگیری کنند.

۳-۴. محدودیت‌های روشی

اگرچه روش کمی‌سازی شاخص‌ها با بهره‌گیری از مدل‌های هوش مصنوعی امکان تحلیل قوی و سیستماتیک را فراهم می‌آورد، اما خالی از محدودیت نیست. از جمله این محدودیت‌ها، استفاده از دسته‌ها و ابعاد از پیش تعریف شده است که اگرچه برای استانداردسازی ضروری به نظر می‌رسد، اما ممکن است به طور ناخواسته مضامین نوظهور و مفاهیم گسترده‌تر را حذف کند. علاوه بر این، اتکا به مدل‌های یادگیری ماشینی در طبقه‌بندی داده‌ها اگرچه روش مؤثری است، نیازمند اعتبارسنجی دقیق است تا از بروز سوگیری‌های احتمالی در نتایج جلوگیری شود و صحت تحلیل‌ها تضمین گردد.

این روش شناسایی رویکردی جامع برای تجزیه و تحلیل گفتمان مقالات اندیشکده‌های منتخب در مورد ایران و تحولات منطقه‌ای را فراهم می‌کند. با ترکیب طبقه‌بندی مبتنی بر پرونده‌ها و محورهای تحلیلی، این پژوهش پیچیدگی روایت‌های پیرامون سیاست‌ها و اقدامات ایران را برجسته می‌کند. یافته‌های پژوهش به درک عمیق‌تری از چگونگی شکل‌دهی اندیشکده‌ها به برداشت‌های عمومی و خط‌مشی‌گذاران در خصوص ایران کمک خواهد کرد، و بینش‌های ارزشمندی در مورد پویایی‌های روابط بین‌الملل و تحلیل سیاستی ارائه می‌دهد.

۴. یافته‌ها

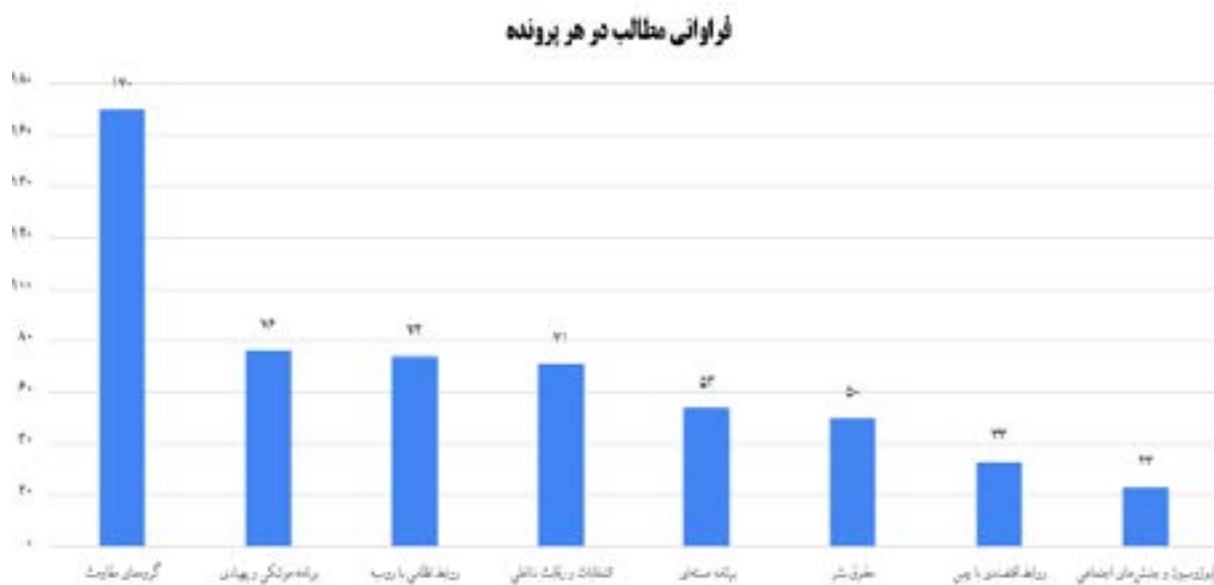
در ادامه، مهم‌ترین یافته‌های کمی و کیفی برآمده از ارزیابی ۲۸۹ مطلب از این هشت اندیشکده «از اکتبر ۲۰۲۳ تا نوامبر ۲۰۲۴» ارائه می‌شود. در ابتدا باید اشاره کرد که مهم‌ترین موضوعات مرتبط با ایران در این گزارش‌ها، مقالات و یادداشت‌ها مورد بررسی قرار گرفته‌اند و در برخی موارد، متون به بیش از یک موضوع پرداخته‌اند. برای مثال؛ در برخی مقالات یا یادداشت‌ها هم نسبت به رشد برنامه هسته‌ای ایران و هم نسبت به حمایت ایران از گروه‌های متحد راهبردی‌اش در منطقه ابراز نگرانی شده است. یا در متنی دیگر، ضمن اشاره به برنامه موشکی و پهپادی ایران، اشاره شده باشد که این توانمندی در جنگ اوکراین، تهدیدی برای امنیت اروپا بوده است. این رویکرد چندجانبه، انعکاس پیچیدگی و ابعاد متنوع مسائل مرتبط با ایران در فضای فکری اندیشکده‌ها و رسانه‌های آمریکایی است.

ناگفته پیداست که وقوع جنگ طولانی‌مدت در غزه و سپس گشایش جبهه نبرد به لبنان و سوریه و تاحدی عراق و یمن، مسئله نبرد رژیم صهیونیستی با «گروه‌های مقاومت» را به مهم‌ترین موضوع مرتبط با ایران در این اتاق‌های فکر بدل ساخته است. دلیل برجستگی دو موضوع

«برنامه موشکی و پهپادی» و «روابط نظامی با روسیه» که البته عددی نزدیک به یکدیگری نیز دارند، اتهام کمک‌های نظامی ایران (از جمله ارسال موشک و پهپاد) بوده است؛ اتهامی که در یک سال گذشته برای تعمیق ایران‌هراسی و ترغیب دولتمردان آمریکا با هدف تقویت رژیم صهیونیستی در برابر گروه‌های مقاومت و حتی وارد آوردن ضربه مستقیم به ایران، بیش از پیش مورد تأکید قرار گرفته است. دلیل اینکه موضوع «انتخابات و رقابت‌های داخلی» نیز در رتبه چهارم قرار گرفته، سانحه سقوط بالگرد رئیس‌جمهور شهید، آیت‌الله رئیسی و برگزاری زودهنگام چهاردهمین انتخابات ریاست‌جمهوری بوده است. «برنامه هسته‌ای» نیز گرچه کمتر از قبل، ولی ناظر به گزارش‌های آژانس، مدنظر این اندیشکده‌ها بوده است. در نهایت کاهش مطالب درباره «حقوق بشر» و «پوزوسیون»، به افول فعالیت‌های براندازان پس از اتفاقات ۱۴۰۱ باز می‌گردد و کاهش مطالب درباره «روابط اقتصادی با چین» نیز نشانی از تضعیف توان اقتصادی ایران در ارتباط با تنظیم روابطی پایدار و بلندمدت با این قدرت بزرگ جهانی و آسیایی بوده است. نمودار زیر، فراوانی هر یک از مطالب موجود در پرونده‌های مرتبط با ایران را نشان می‌دهد.

شکل ۱. نمودار تعداد مطالب در هر پرونده مرتبط با ایران

مأخذ: همان.

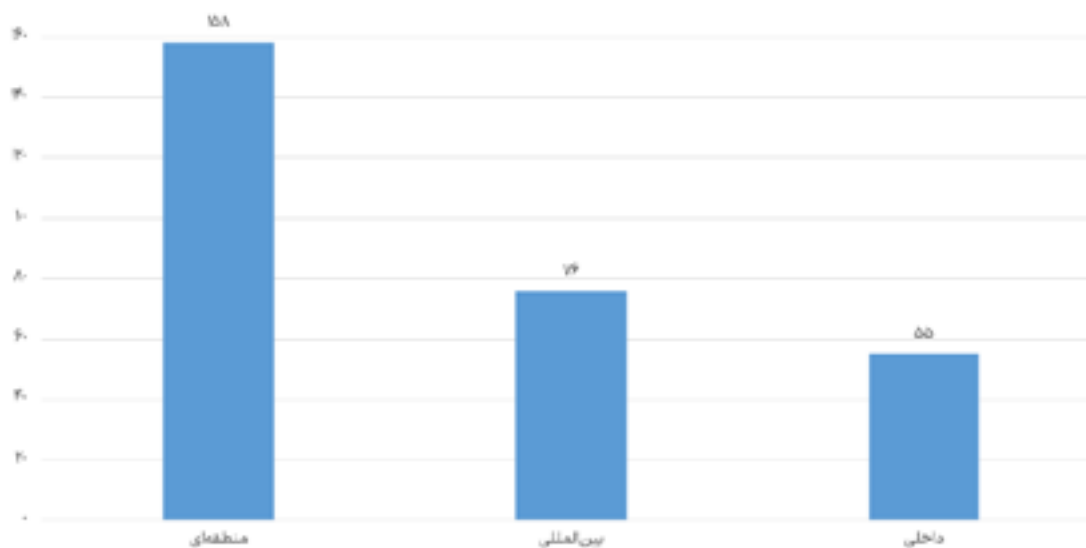
۴-۱. تصویر کلی اندیشکده‌های آمریکایی از ایران

تحلیل متون هشت اندیشکده منتخب بر مبنای شش بُعد جغرافیا، موضوع، جایگاه ریسک و ابزارهای مهار، تصویر از آینده، لحن، هدف و رویکرد انجام شده است.

۴-۱-۱. جغرافیایی

شکل زیر، نشانگر تمرکز مطالب منتشرشده بر ابعاد منطقه‌ای، بین‌المللی و داخلی است. تعداد مقالات حاکی از آن است که اندیشکده‌های آمریکایی بیشترین حساسیت را نسبت به مسائل «منطقه‌ای» با ۱۵۸ گزارش، «بین‌المللی» با ۷۶ مقاله و «مسائل داخلی» با ۵۵ مقاله دارند. شکل زیر، تعداد مطالب به تفکیک وضعیت جغرافیایی را نشان می‌دهد.

شکل ۲. نمودار تعداد مطالب به تفکیک وضعیت جغرافیایی

مأخذ: همان.

ناظر به جنگ غزه و اهمیت حمایت ایران از گروه‌های مقاومت در برابر رژیم صهیونیستی، اکثر مطالب ناظر به سیاست منطقه‌ای ایران، با رویکردی منطقه‌ای به سیاست خارجی ایران نگریده‌اند و تعداد کمتری، ایران را یک موضوع بین‌المللی قلمداد می‌کنند. بنابراین می‌توان چنین نگریش که به‌رغم نگرش اغلب منفی و انتقادی به ایران، جمهوری اسلامی نه یک تهدید بین‌المللی بلکه یک تهدید منطقه‌ای قلمداد می‌شود. این رویکرد برخلاف رویکردی است که آمریکا نسبت به کره شمالی، چین و روسیه در نظر گرفته است.

درگیری جاری در جنگ غزه، توجه به ایران از منظر امنیتی به عنوان یک تهدید را تشدید کرده است. آن‌چه این فرضیه را قوی‌تر می‌سازد آن است که این مطالب عمدتاً ایران را درون چه چارچوب جغرافیایی نگریده‌اند. تحلیل یافته‌ها نشان می‌دهد که بیشترین تأکید مطالب بر روی محدوده جغرافیایی خاورمیانه با ۲۸۳ مورد مطلب است. این در حالی است که رقم اندک مواردی که به جنگ اوکراین پرداخته شده نمایانگر تمرکز بر روی سطح منطقه‌ای تهدیدانگاری از ایران در ساختار سیاسی آمریکاست. در جدول زیر، سه محدود جغرافیایی مطالب اندیشه‌ها ارائه گردیده است:

جدول ۳. محدوده جغرافیایی مطالب اندیشه‌ها

محدوده جغرافیایی	تعداد مطالب
خاورمیانه	۲۸۳
جهان و نظام بین‌الملل: روابط ایران با روسیه و کره شمالی	۴
اروپا: جنگ اوکراین	۲

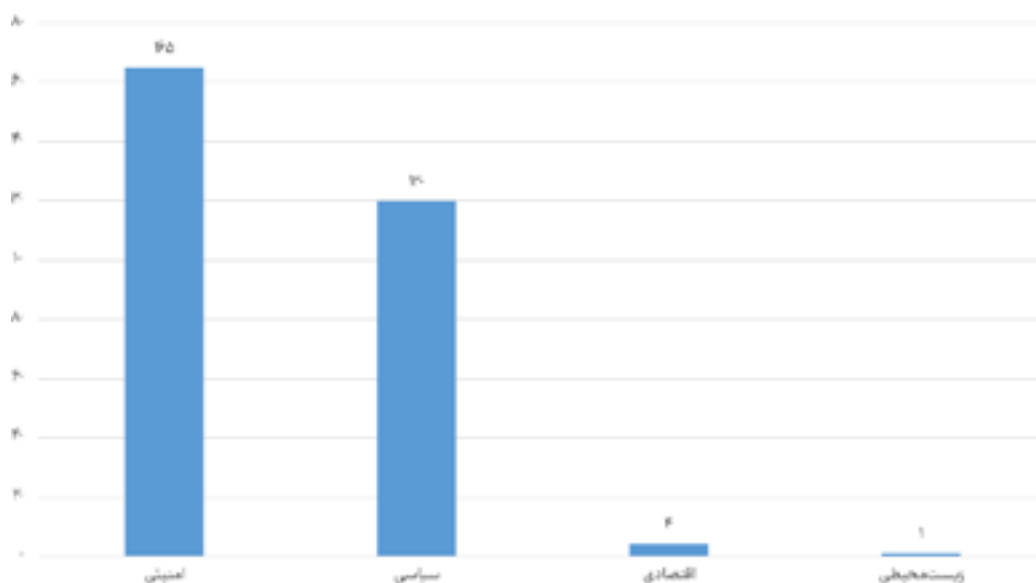
مأخذ: همان.

۲-۱-۴. موضوعی

از حیث موضوعی، تمرکز اندیشه‌های منتخب، بر روی مسائل امنیتی «با ۱۶۵ مقاله» و سیاسی «با ۱۲۰ مقاله» ایران است. این در حالی است که توجه نسبتاً محدودی به حوزه‌های اقتصادی و زیست‌محیطی دارد. در شکل پایین، مطالب به تفکیک نوع موضوع ارائه شده‌اند:

شکل ۳. نمودار تعداد مطالب به تفکیک موضوع

مأخذ: همان.

اینکه ایران عمدتاً با نگرش امنیتی و سیاسی مورد بررسی قرار گرفته و تعداد بسیار کمتری از منظری اقتصادی به ایران نگریسته‌اند، نشان می‌دهد از منظر اندیشکده‌های آمریکایی، توان اقتصادی ایران نسبت به قبل بسیار کاهش یافته و توان کنش‌ورزی در محیط اقتصادی تقریباً سلب شده است. اما به واسطه اهرم‌های امنیتی ایران اعم از گروه‌های مقاومت، برنامه هسته‌ای، برنامه موشکی و پهپادی، تلاش می‌شود تا با برجسته‌سازی تهدید منافع غرب از سوی این اهرم‌ها، رویکرد «امنیتی‌سازی» ایران تقویت شود. تأکید بر ادعاهای ارسال تسلیحات پهپادی به روسیه در جنگ اوکراین و همچنین ایران‌هراسی از منظر عمق راهبردی جمهوری اسلامی در غرب آسیا، از جمله دلایلی است که نگرش به ایران از بُعد امنیتی را نسبت به دیگر رویکردها، برتری می‌بخشد.

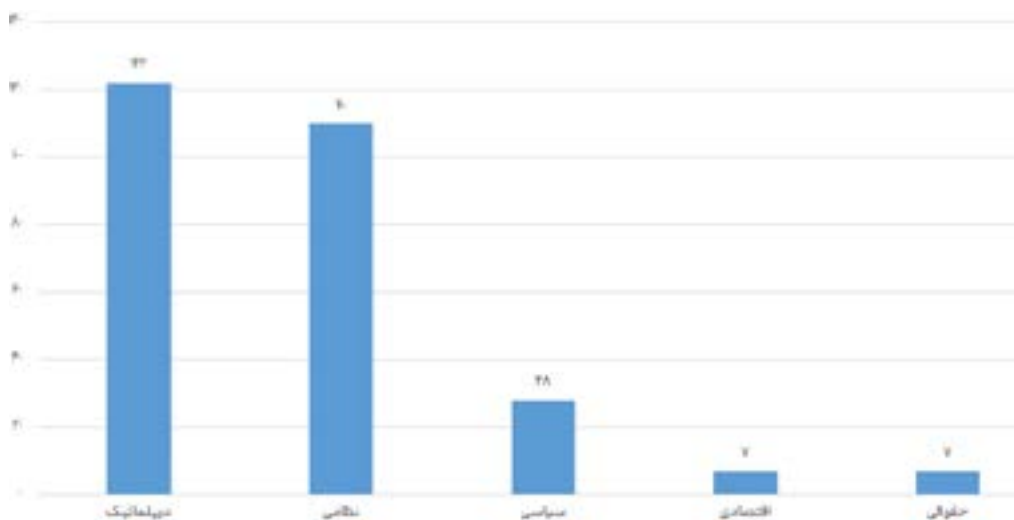
۳-۱-۴. جایگاه ریسک و ابزارهای مهار

نکته دیگری که اهمیت این پایش را روشن‌تر می‌سازد، این است که این مطالب چگونه ریسک مرتبط با ایران را برای مخاطبان خود ارزیابی کرده‌اند. از بین این مطالب فقط یک گزارش که درباره افکارسنجی مردم ایران نسبت به انتخابات ریاست جمهوری چهاردهم بوده، ریسک پایینی را به خود اختصاص داده است. در حالی که ۱۸۸ مطلب با ریسک بالا و ۱۰۰ مطلب نیز ایران را با ریسک متوسط ارزیابی کرده‌اند. هنوز اجماع کامل و قطعی درباره ایران به عنوان یک تهدید وجودی و خطرناک وجود نداشت، اما با توجه به مشارکت آمریکا در حمله نظامی رژیم صهیونیستی به ایران، می‌توان گفت اجماع نظر درباره این تهدید حاصل شده است.

آن چه می‌تواند مکمل فرضیه فوق درباره ایران باشد، ابزارهای توصیه شده برای مواجهه و مهار ایران است که شامل پنج ابزار دیپلماتیک، نظامی، سیاسی، اقتصادی و حقوقی بر اساس تجزیه و تحلیل یافته‌ها می‌شود.

یافته‌ها حاکی از آن است که پیش از جنگ دوازده روزه بین ابزارهای دیپلماتیک و نظامی برای مقابله با ایران، نوعی توازن وجود داشت و در سیاست خارجی آمریکا میدان نبرد و دیپلماسی، تقریباً دارای وزن یکسان بوده است. به عنوان مثال در متون مورد بررسی ابزار دیپلماتیک با ۱۲۲ مورد تکرار در رتبه نخست قرار دارد که پس از آن ابزار نظامی با ۱۱۰ مورد تکرار، جایگاه دوم را به خود اختصاص داده است. اما در نهایت، رویکرد سیاست خارجی آمریکا نسبت به ایران به مرور نظامی‌تر و تهاجمی‌تر شده است و گزینه مقابله با ایران و به کارگیری ابزار نظامی از گزینه دیپلماتیک پس از جنگ دوازده روزه پیشی گرفت. این در حالی است که دو ابزار حقوقی و اقتصادی دارای کمترین اهمیت در سیاست خارجی آمریکا در قبال ایران بوده‌اند. در شکل پایین، مطالب به تفکیک نوع توصیه ارائه شده‌اند:

شکل ۴. نمودار تعداد مطالب به تفکیک نوع توصیه

مأخذ: همان.

۴-۱-۴. تصویر از آینده

تصویر روشنی در سطح اندیشکده‌های واشنگتن درباره ایران ارائه نشده است و پیش‌بینی خاصی از پیامدها و توصیه‌های مطروحه در این گزارش‌ها، یادداشت‌ها و مقالات مشاهده نمی‌شود. عمده این مطالب «۲۸۰ مورد» فاقد زمان‌بندی خاصی بوده است، در حالی که ۸ مورد دارای زمان‌بندی بلندمدت است که مرتبط با جنگ اوکراین و جانشینی رهبری است. در جدول زیر، سه گروه زمان‌بندی برای دسته‌بندی مطالب اندیشکده‌ها ارائه گردیده است:

جدول ۴. زمان‌بندی مطالب اندیشکده‌ها

زمان‌بندی	تعداد مطالب
بدون زمان‌بندی	۲۸۰
بلندمدت (مرتبط با جنگ اوکراین و جانشینی رهبری)	۸
کوتاه‌مدت (توصیه حمله مستقیم نظامی به ایران پس از عملیات الرکبان)	۱

مأخذ: همان.

با توجه به اینکه اکثریت مطالب مورد بررسی فاقد زمان‌بندی خاصی بوده است در تلفیق با نکته بعدی این موضوع برجسته می‌شود که عمدتاً اندیشکده‌ها بر روی وضعیت جاری و رابطه پیچیده ایران و غرب «۲۸۲ مطلب» در گزارش‌ها، یادداشت‌ها و مقالات بر اساس چارچوب زمانی متمرکز هستند. این در حالی است که فقط ۳ مورد به دیدگاه‌های تاریخی و ۴ مورد به بررسی سناریوهای احتمالی آینده پرداخته‌اند که در جدول زیر ارائه گردیده است:

جدول ۵. محتوای مطالب براساس چارچوب زمانی

محتوای مطالب براساس چارچوب زمانی	تعداد مطالب
تحلیل وضعیت جاری بین ایران و غرب	۲۸۲
دیدگاهی تاریخی	۳
بررسی سناریوهای احتمالی در آینده	۴

مأخذ: همان.

۵-۱-۴. لحن

از منظر لحن متون گزارشها نسبت به ایران، ۲۱۷ مورد با رویکرد بی طرفانه و ۷۲ مورد با رویکرد انتقادی علیه ایران نگاشته شده‌اند. این گزارش‌ها، صرفاً تحلیل‌های آکادمیک نیستند، بلکه اغلب به عنوان خمیرمایه‌ای برای شکل‌دهی به گفتمان‌های رسانه‌ای، تدوین پیش‌نویس‌های قانونی و توجیه اقدامات عملی فشارمحور در ساختار حکمرانی آمریکا عمل می‌کنند. این توزیع حاکی از آن است که ایران در کانون توجه مراکز اثرگذار بر فرایند خط‌مشی‌گذاری آمریکا قرار دارد و در لبه پرخطر فرایند تصمیم‌سازی این کشور واقع شده است. به این معنا که توجه مستمر و هدفمند اندیشکده‌های آمریکایی به ایران، در کنار وجود یک زیرساخت فکری از پیش آماده برای ارائه تفسیرهای خصمانه، وضعیت تعادلی کنونی را به وضعیتی شکننده تبدیل کرده است. در چنین شرایطی، هر رویداد داخلی یا بین‌المللی مرتبط با ایران می‌تواند به عنوان محرک یا بهانه‌ای سریع عمل کند و سبب گردد آن تحلیل‌ها و نقدهای تند، به خط‌مشی‌های عملی خصومت‌آمیز مبدل شوند. بنابراین، آمار مذکور فقط نشانگر میزان بالای توجه به ایران نیست، بلکه در حکم هشدار راهبردی درباره میزان آسیب‌پذیری کشور در برابر چرخش‌های ناگهانی فضای خط‌مشی‌گذاری آمریکا است.

۶-۱-۴. هدف و رویکرد

تجزیه و تحلیل مطالب، پنج هدف نگارشی را در متون اندیشکده‌ها برجسته کرده است که شامل «اطلاع‌رسانی»، «تحلیلی»، «توصیه‌ای»، «انتقادی» و «اقتاعی» می‌شود. نکته حائز اهمیت این است که حجم بالایی از مطالب با هدف اطلاع‌رسانی و گزارش‌دهی «۲۰۹ مورد» نگاشته شده است. چرا که حجم زیادی از گزارش‌ها و تحلیل‌ها با رویکردی نسبتاً بی طرفانه و با هدف اطلاع‌رسانی منتشر شده‌اند، تا بتوانند به تثبیت روایت‌های مشخص و تأثیرگذاری بر جهت‌گیری سیاستمداران آمریکایی کمک کنند. به بیان دیگر، این گزارش‌ها به دنبال ایجاد نوعی اجماع غیرمستقیم درباره تهدیدات یا فرصت‌های مرتبط با ایران هستند. هدف از به کارگیری لحن بی طرفانه، ایجاد شرایطی است که مخاطب بدون احساس فشار روانی یا مشاهده سوگیری آشکار، تحلیل ارائه‌شده را بپذیرد. این روش در خط‌مشی‌گذاری می‌تواند به ایجاد اجماع در میان تصمیم‌گیران کمک کند.

این گزارش‌های سیاستی علاوه بر تحلیل داده‌های خام، پیامدها و پیشنهادات راهبردی نیز ارائه می‌دهند. اگرچه این اندیشکده‌ها در گزارش‌های خود توصیه‌های مستقیم را ارائه نمی‌کنند، اما غالباً در خدمت اهداف کلان‌تر سیاست خارجی و امنیت ملی آمریکا مثلاً تأمین منافع منطقه‌ای یا تضعیف موقعیت ایران قرار دارند. افزون بر این، نگارش مطالب با هدف تحلیلی با «۶۱ مورد» در رتبه دوم قرار داد. در حالی که هدف توصیه‌ای، اقتاعی و انتقادی دارای کمترین تعداد در مطالب اندیشکده‌های منتخب بوده که در جدول زیر ارائه گردیده است:

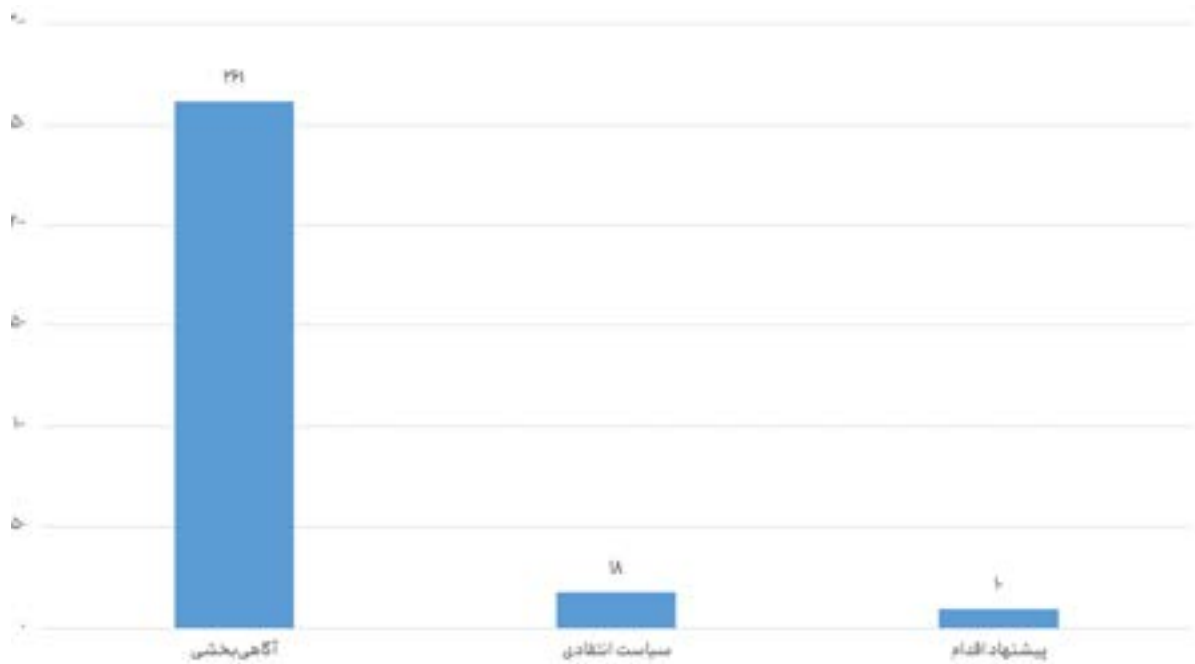
جدول ۶. تعداد مطالب اندیشکده‌های منتخب به تفکیک هدف نگارش

نوع مطلب	اطلاع‌رسانی	تحلیلی	توصیه‌ای	انتقادی	اقتاعی
تعداد	۲۰۹	۶۱	۸	۵	۷

مأخذ: همان.

در نهایت، اگر مقاصد نویسندگان بر مبنای رویکرد هرمنوتیک تفسیر شود سه رویکرد «آگاهی بخشی»، «سیاست انتقادی» و «پیشنهاد اقدام» در متون اندیشکده‌ها برجسته می‌شود. براساس نمودار پایین، اکثر نویسندگان درصداً اطلاع‌رسانی و آگاهی‌بخشی به معنای دقیق‌تر تصویرسازی از ایران هستند. تحلیل یافته‌ها نشان می‌دهد که رویکرد ۲۶۱ مطلب اندیشکده‌ها بر مبنای آگاهی‌بخشی است و این زمینه‌ای را فراهم می‌کند که در آینده، بیش از پیش به سمت گزارش‌های مبتنی بر پیشنهاد اقدام با هدف اثرگذاری بر روی سیاست‌های آمریکا در قبال ایران حرکت کنند.

شکل ۵. نمودار تعداد مطالب به تفکیک رویکرد

مأخذ: همان.

۴-۲. تصویر هر یک از اندیشکده‌ها از ایران

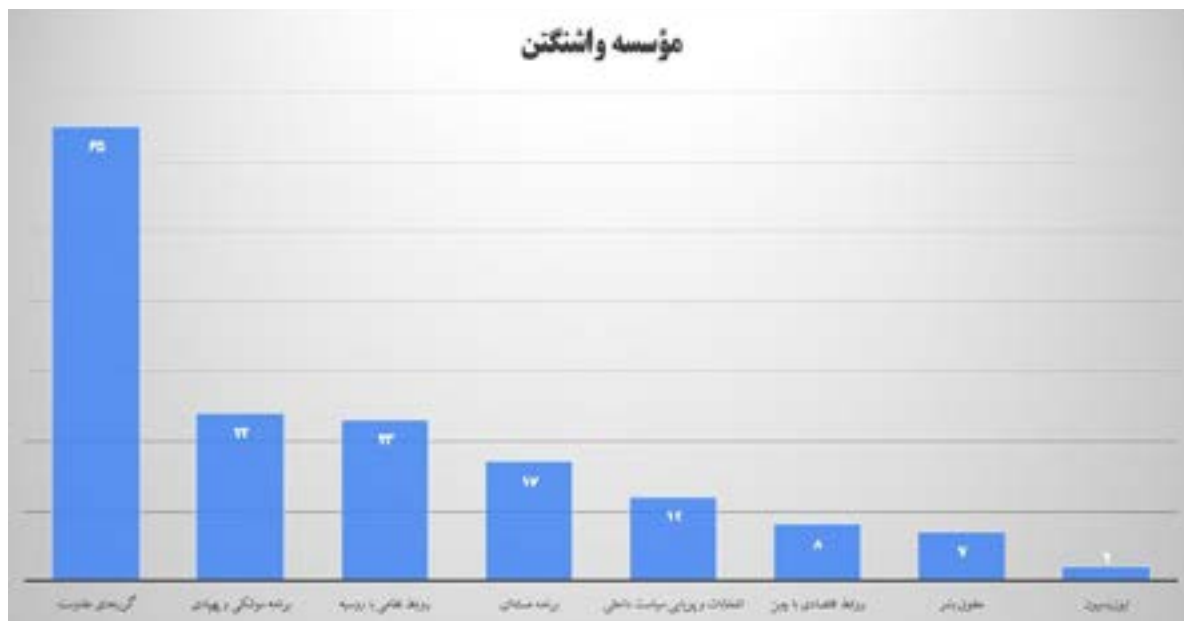
در این بخش، موضع هر یک از اندیشکده‌ها در پرونده‌های مختلف ارزیابی شده و نشان داده می‌شود که تصویرسازی آن‌ها از این پرونده‌ها درباره ایران بر مبنای چه اولویت‌هایی است.

تفکیک متون این اندیشکده‌ها در بازه بعد از هفتم اکتبر ۲۰۲۳ در هر پرونده مرتبط با ایران شامل هشت موضوع «گروه‌های مقاومت»، «برنامه موشکی و پهپادی»، «روابط نظامی با روسیه»، «برنامه هسته‌ای»، «انتخابات و پویایی سیاست داخلی»، «روابط اقتصادی با چین»، «حقوق بشر» و «پوزوسیون» می‌شود.

۴-۲-۱. مؤسسه واشنگتن برای سیاست خاور نزدیک

این نهاد نومحافظه کار و نزدیک به لابی صهیونیست‌ها در آمریکا با تمرکز کاری بر رقابت‌های منطقه‌ای در غرب آسیا و سیاست قدرت‌های جهانی در این محدوده، با رویکردی کاملاً ضدایرانی به تخطئه برنامه هسته‌ای، منطقه‌ای و دفاعی ایران پرداخته و ضرورت مهار آن‌ها را برای سیاستمداران غربی یادآور شده است. در شکل پایین، فراوانی مطالب هر پرونده در مؤسسه واشنگتن ارائه شده است:

شکل ۶. نمودار تعداد مطالب هر پرونده در مؤسسه واشنگتن

مأخذ: همان.

بیشترین محتوای این اندیشکده در سال گذشته، «با ۶۵ مورد» مربوط به گروه‌های مقاومت و سیاست منطقه‌ای ایران بوده است که این تمرکز از دو منشأ اصلی برخاسته است:

(۱) تمرکز بر روی غرب آسیا و هدف‌گذاری آن مبنی بر مشاوره به نهادهای سیاسی آمریکا در این خصوص.

(۲) وقوع جنگ غزه و گسترش درگیری گروه‌های مقاومت در فلسطین، لبنان، عراق و یمن علیه رژیم صهیونیستی.

مهم‌ترین توصیه این اندیشکده به آمریکا در این خصوص، مهار ایران از طریق ارتقای بازدارندگی آمریکا علیه تهران و گروه‌های مقاومت در منطقه است. بر خورد مستقیم، قاطع و سریع با گروه‌های مقاومت در عراق و یمن و همچنین حمایت از برخورد رژیم اشغال‌گر قدس با گروه‌های مقاومت فلسطینی و حزب‌الله لبنان، در کنار تقویت حضور نظامی آمریکا در خلیج فارس و دریای سرخ، از جمله مصادیق این ارتقای بازدارندگی است.

دومین نگرانی این اندیشکده از سیاست‌های ایران، توسعه صنایع دفاعی «موشکی و پهپادی» کشور بوده که تعداد نزدیک این مطلب با موضوع «روابط نظامی با روسیه» نشان می‌دهد که این اندیشکده در صدد هم‌ارزی این دو موضوع بوده است. به بیان دیگر، هر جا اشاره‌ای به توان موشکی و پهپادی ایران شده، به روابط نظامی تهران و مسکو هم نیز اشاره شده که این موضوع از پیامدهای اتهام‌های وارده به ایران در رابطه با مداخله در جنگ اوکراین قلمداد می‌شود. تداوم تحریم‌های زنجیره تأمین قطعات و خدمات مورد نیاز، از جمله راهکارهای توصیه‌شده این اندیشکده به آمریکا برای توقف یا تضعیف سرعت پیشروی برنامه دفاعی ایران بوده است.

سومین دغدغه این اندیشکده نسبت به ایران در سال گذشته موضوع برنامه هسته‌ای بوده است که ضمن ابراز نگرانی، ایجاد ایران هراسی از رشد برنامه هسته‌ای به‌ویژه افزایش غنی‌سازی و حمایت از ادعاهای مجعول رژیم صهیونیستی مبنی بر پنهان‌کاری ایران، به آمریکا و کشورهای اروپایی توصیه کرده تا علاوه بر فعال‌سازی مکانیسم ماشه، روند فشارهای دیپلماتیک بر ایران را تداوم بخشیده و تعمیق نمایند.

سانحه سقوط بالگرد رئیس‌جمهور شهید، مرحوم آیت‌الله رئیسی و همراهانش موجب شد تا موضوع انتخابات و چرخش قدرت در ایران در بازه‌ای به صدر موضوعات این اندیشکده برگردد که محور اصلی آن با توجه به تمرکز این مؤسسه بر سیاست خارجی ایران در مورد تغییر دولت و حتی پیروزی دکتر پزشکیان بوده است. تحلیل یافته‌های این اندیشکده نشان می‌دهد که با روی کار آمدن پزشکیان نباید انتظار تغییری

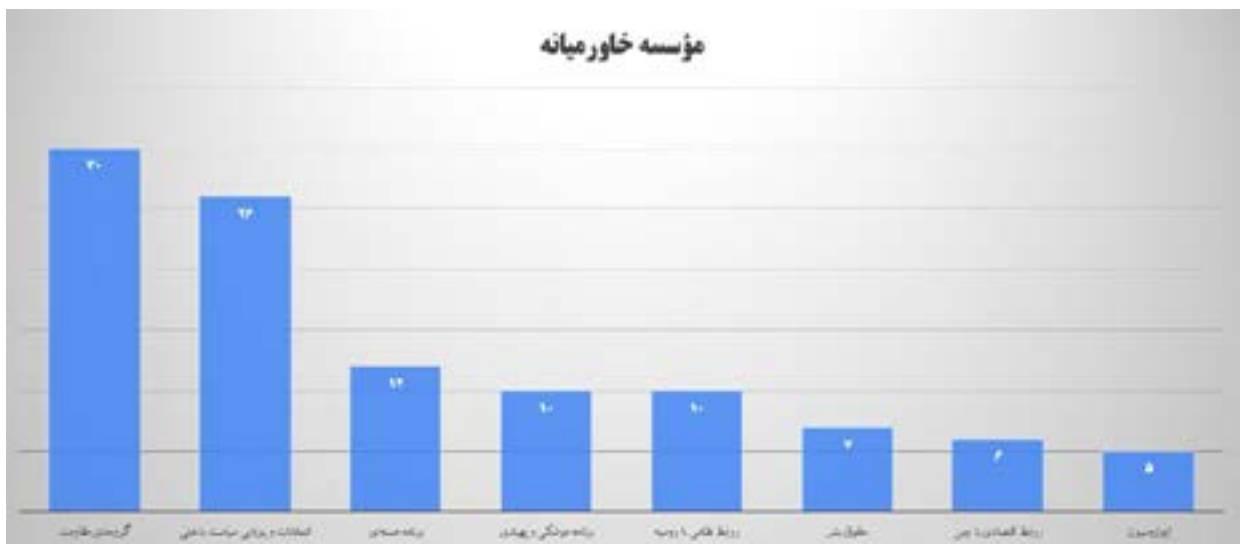
در «سیاست هسته‌ای» و «سیاست منطقه‌ای» ایران را داشت، چرا که «سیاست هسته‌ای» در اختیار رهبری و شورای عالی امنیت ملی و «سیاست منطقه‌ای» در اختیار سپاه پاسداران است.

«روابط اقتصادی ایران و چین»، اتهام‌های به‌اصطلاح نقض «حقوق بشر» در ایران و در نهایت پیگیری فعالیت‌های «اپوزوسیون» جمهوری اسلامی، سهم بسیار محدودی در مطالب این اندیشکده در یک سال گذشته داشته‌اند. به‌خصوص تعداد پایین موارد مرتبط با موضوعات «حقوق بشری» و «اپوزوسیون» نشانگر پیروی این اندیشکده از سیاست‌های کلی نومحافظه‌کاران آمریکایی درباره ایران است که این مسائل برای‌شان صرفاً در حد لفاظی درباره ایران اهمیت دارد، و هرگز محوریتی در سیاست‌های آن‌ها در قبال ایران نداشته است.

۲-۴. مؤسسه خاورمیانه

مؤسسه خاورمیانه نزدیک به طیف میانه، با تمرکز بر تنش‌های منطقه‌ای در غرب آسیا، در یک سال گذشته با رویکردی انتقادی و معارضه‌جویانه در صدد توصیه‌هایی مبنی بر مهار ایران و محور مقاومت در جنگ غزه بوده است. شکل زیر، فراوانی مطالب هر پرونده در مؤسسه خاورمیانه را نمایش می‌دهد:

شکل ۷. نمودار تعداد مطالب هر پرونده در مؤسسه خاورمیانه

مأخذ: همان.

به‌تبع از یک سو به دلیل اولویت این مؤسسه، چنان‌که از نامش پیداست، تمرکز بر روی سیاست منطقه‌ای ایران در غرب آسیا و حمایت از گروه‌های مقاومت است. از سوی دیگر به دلیل وقوع جنگ غزه، این موضوع در صدر مطالب این اندیشکده در یک سال گذشته بوده است. البته گرایش‌های متفاوتی در بین نویسندگان این اندیشکده نسبت به چگونگی مواجهه با ایران در غرب آسیا وجود دارد که از ضرورت وادارسازی رژیم صهیونیستی به پذیرش آتش‌بس با حماس در غزه تا ضرورت مهار «گروه‌های مقاومت» از طریق بازدارندگی نظامی را در بر می‌گیرد. در واقع عمده مطالب مؤسسه خاورمیانه، رویکرد انتقادی و ضدایرانی به سیاست منطقه‌ای تهران داشته است.

موضوع «انتخابات و پویایی‌های سیاست داخلی» قدرت در ایران دومین دغدغه کارشناسان این اندیشکده در حوزه ایران بوده است. این موضوع از دو بستر نشئت می‌گیرد اول، برگزاری هم‌زمان دو انتخابات مجلس دوازدهم و خبرگان پنجم در اسفند ۱۴۰۲ و دوم، برگزاری زود هنگام انتخابات ریاست جمهوری چهاردهم. به همین دلیل، بخشی از این مطالب به موضوع جانشینی رهبری و نقش بازیگران مؤثر در اینفرایند اختصاص داشت و بخش دیگری به پیامدهای شهادت رئیس‌جمهور آیت‌الله رئیسی مرتبط بود. البته محور اصلی موضوع دوم، ناامیدسازی

مخاطبان نسبت به امکان تغییر سیاست‌ها و روندهای داخلی و خارجی کشور پس از استقرار دولت چهاردهم بوده است.

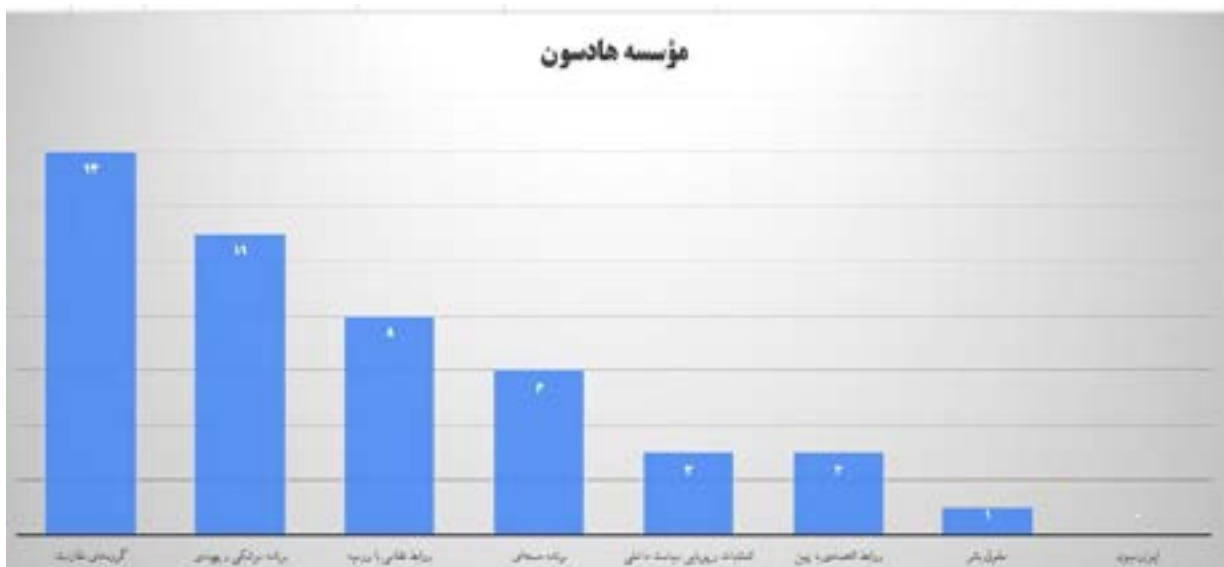
«برنامه هسته‌ای» سومین دغدغه این مرکز در طول یک سال گذشته بوده است. در این زمینه ضمن برجسته‌سازی ایران‌هراسی در این خصوص، بر ضرورت پیگیری هم‌زمان دو مسیر تعامل دیپلماتیک و تحریم اقتصادی برای تغییر روند رو به رشد برنامه هسته‌ای تأکید شده است. برنامه دفاعی کشور اعم از «صنایع موشکی و پهپادی» دیگر نگرانی این مرکز درباره ایران نسبت به سیاست خارجی آمریکا در منطقه غرب آسیا بوده است که با ذکر توأمان با «روابط نظامی ایران» و روسیه همراه بوده است. تعداد برابر مطالب این اندیشکده در دو موضوع فوق‌الذکر، حاکی از آن است که رشد برنامه «موشکی و پهپادی» ایران و توسعه نفوذ آن در منطقه، هم‌راستا با گسترش «روابط نظامی» و امنیتی تهران و مسکو قلمداد می‌شود.

موضوع اتهام‌های به اصطلاح نقض «حقوق بشر» در ایران و حمایت آشکار از فعالیت‌های «اپوزوسیون» جمهوری اسلامی به ویژه حمایت از تکرار حوادثی مانند ناآرامی‌های خیابانی پاییز ۱۴۰۱، از دیگر محورهایی بوده که کارشناسان ضدایرانی این مؤسسه - که از قضا سوگیری مثبتی به اپوزوسیون جمهوری اسلامی داشته‌اند - به آن پرداخته‌اند. نزدیک بودن تعداد مطالب مطرح شده در این دو محور، نشان‌دهنده هم‌پوشانی نگاه و رویکرد این افراد نسبت به این موضوعات است.

۳-۲-۴. مؤسسه هادسون

مؤسسه هادسون که نزدیک به جناح راست حزب جمهوری خواه است، بر رقابت‌ها و سیاست خارجی آمریکا متمرکز بوده است. این مؤسسه با تمرکز بر سیاست خارجی ایران، مطالبی را منتشر کرده است که رویکردی مثبتی بر ضرورت مهار ایران دارد. فراوانی مطالب این اندیشکده درباره هر یک از پرونده‌های مرتبط با ایران در شکل زیر نشان داده شده است.

شکل ۸. نمودار تعداد مطالب هر پرونده در مؤسسه هادسون

مأخذ: همان.

ناظر به حمایت لابی‌های صهیونیست از این مؤسسه و گرایش قوی این اندیشکده به رژیم اشغال‌گر قدس، بیشترین مطالب مرتبط با ایران، مربوط به «گروه‌های مقاومت» بوده است. ضرورت حمایت تسلیحاتی و دیپلماتیک آمریکا از رژیم صهیونیستی، تأکید بر حمایت از حملات مستقیم رژیم صهیونیستی علیه ایران و اشاره مؤکد و مکرر به احیای بازدارندگی در برابر گروه‌های مقاومت عراقی، یمنی و لبنانی، از مهم‌ترین توصیه‌های این اندیشکده برای مهار سیاست منطقه‌ای ایران بوده است.

این مرکز که در سیاست اروپایی آمریکا از جمله مراکز حامی حمایت از اوکراین در مقابل روسیه می‌باشد، دومین دغدغه‌اش نسبت به ایران را با برجسته‌سازی برنامه دفاعی کشور و نقش آن در جنگ اوکراین نشان داده است. تا بدانجا که مؤسسه هادسون نسبت به «روابط نظامی ایران و روسیه» هشدار داده و به همین دلیل «برنامه موشکی و پهپادی» ایران را یکی از متغیرهای این روابط قلمداد کرده و خواستار تداوم تحریم‌های آمریکا علیه این همکاری شده است.

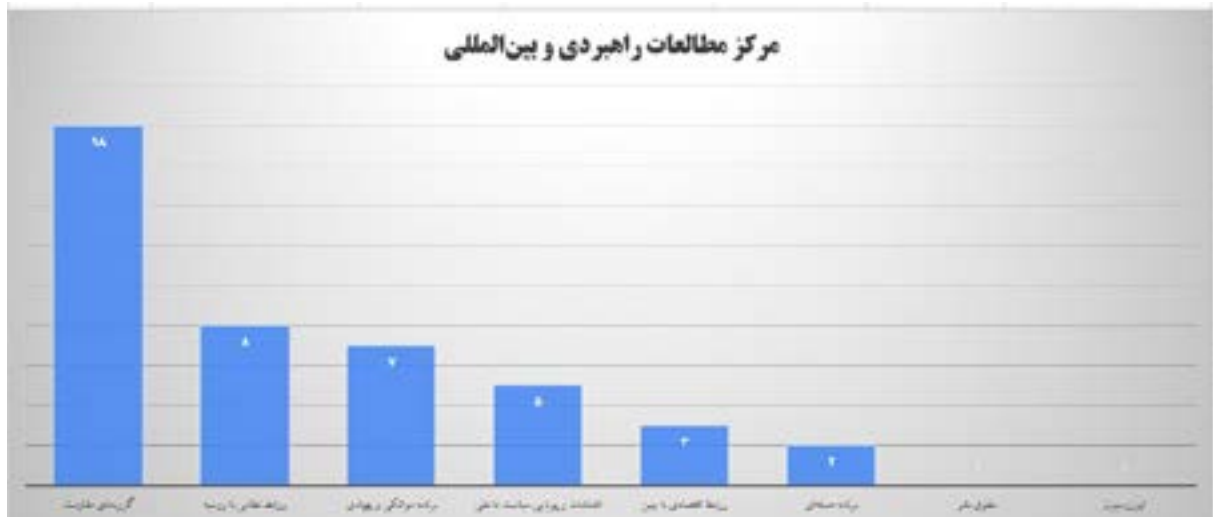
«برنامه هسته‌ای» سومین موضوع پُر تکرار این اندیشکده درباره ایران بوده که البته با تکرار ادعاهای رژیم صهیونیستی خواستار اقدام آمریکا در راستای پایان توافق هسته‌ای، افزایش تحریم‌های اقتصادی و بازگشت سیاست «فشار حداکثری» در قبال ایران شده است. به نظر کارشناسان این اندیشکده، فعال‌سازی مکانیسم ماشه می‌تواند به مهار برنامه هسته‌ای ایران بینجامد.

موضوعات داخلی و حتی اتهام‌های به اصطلاح نقض «حقوق بشر» و «پوزوسیون»، کمترین اهمیت را از منظر کارشناسان مؤسسه هادسون درباره ایران داشته است. به نظر می‌رسد فقدان کارشناس ایرانی الاصل در این مؤسسه و البته گرایش قوی این مرکز به سیاست‌های نومحافظه‌کاران آمریکایی مبنی بر اولویت سیاست خارجی آمریکا، از جمله دلایل این موضوع باشد.

۴-۲-۴. مرکز مطالعات راهبردی و بین‌المللی

مرکز مطالعات راهبردی و بین‌المللی که رویکردی میانه در سیاست خارجی آمریکا دارد و بر اقتصاد سیاسی، تنش‌های نظامی و رقابت‌های فناورانه و بین‌المللی متمرکز است، طی مطالب سال گذشته‌اش به سیاست منطقه‌ای ایران در غرب آسیا پرداخته است. شکل زیر تفکیک تعداد مطالب در هر پرونده را نشان می‌دهد.

شکل ۹. نمودار تعداد مطالب هر پرونده در مرکز مطالعات راهبردی و بین‌المللی

مأخذ: همان.

تمرکز این اندیشکده بر روی سیاست منطقه‌ای ایران بوده که ناشی از تشدید درگیری‌ها پس از عملیات طوفان الاقصی و همچنین تهدید نیروهای آمریکایی در منطقه از سوی گروه‌های مقاومت عراقی و یمنی می‌باشد. این مرکز از جمله مؤسساتی است که نگاه انتقادی به گسترش نیروهای نظامی در خارج از آمریکا داشته و معتقد به ضرورت پیگیری مسائل سیاست خارجی این کشور از طریق رویکردهایی مانند برون‌سپاری تأمین منافع با شرکاست. اهمیت مهار «گروه‌های مقاومت» از طریق تأمین تسلیحاتی رژیم صهیونیستی، بهبود روابط این رژیم با متحدان عربی آمریکا در منطقه و همچنین تقویت گروه‌های رقیب مقاومت در کشورهای عراق، لبنان و یمن، از جمله توصیه‌های این اندیشکده بوده است.

«روابط نظامی ایران و روسیه» و تأثیر توان «موشکی و پهپادی» ایران در جبهه جنگ اوکراین، به عنوان دومین دغدغه مهم این مرکز در باره ایران مطرح شده است. نزدیکی تعداد مطالب منتشر شده در این دو محور نشان‌دهنده توجه ویژه این مرکز به چگونگی تأثیر همکاری‌های نظامی بین تهران و مسکو بر تحولات میدانی و استراتژیک در جنگ اوکراین است. کارشناسان گسترش همکاری نظامی ایران و روسیه را عاملی مهم در تضعیف نظم جهانی مطلوب آمریکا قلمداد کرده‌اند و بر ضرورت تقویت اتحاد آمریکا با متحدانش در منطقه غرب آسیا برای مقابله و تضعیف اتحاد تهران و مسکو، پافشاری می‌کنند.

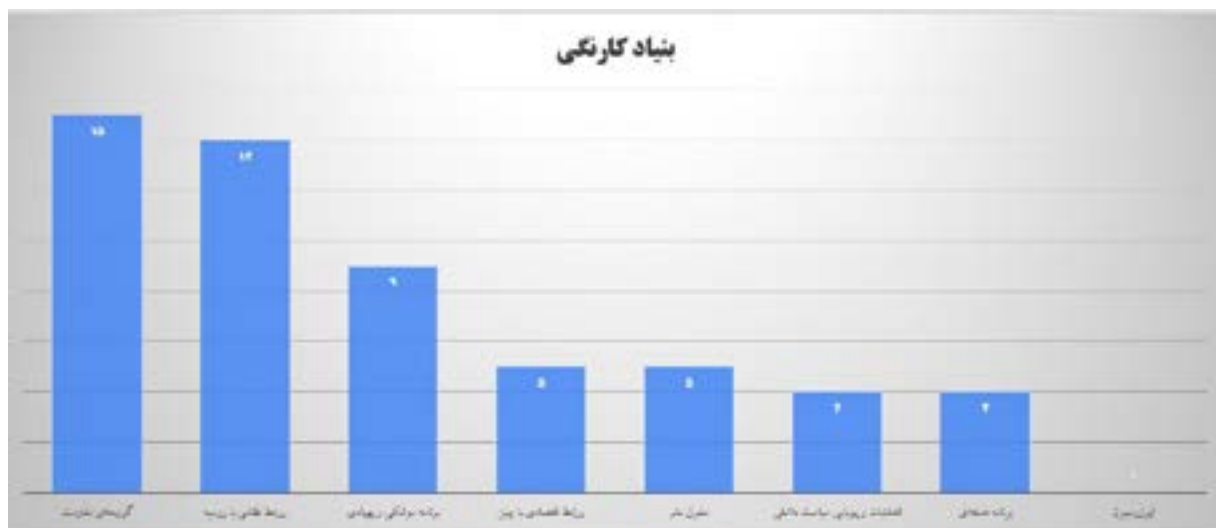
سانحه سقوط بالگرد رئیس‌جمهور آیت‌الله رئیسی باعث شد که این اندیشکده بر پیامدهای این رخداد بر سیاست خارجی ایران تمرکز کند. این اندیشکده در مطالبی پیرامون «انتخابات ریاست جمهوری» و چرخش قدرت در دولت چهاردهم، بیان داشته که احتمالاً این تغییر به گرایش تعامل جویانه‌تر ایران در پرونده هسته‌ای بینجامد ولی تحولی قابل توجه در سیاست منطقه‌ای ایران پدید نخواهد آورد.

«روابط اقتصادی ایران با چین» و «برنامه هسته‌ای» تهران در مطالب یک سال گذشته این اندیشکده، کمترین اهمیت را داشته‌اند. این موضوع نشان می‌دهد که این دو مسئله تحت الشعاع نبرد غزه و نقش ایران در حمایت از «گروه‌های مقاومت»، در دیدگاه‌های کارشناسان این اندیشکده به حاشیه رانده شده است. افزون بر این، فقدان مطالبی پیرامون اتهامات مطرح شده درباره نقض «حقوق بشر» و «پوزوسیون»، نشانگر عدم تمایل این مرکز به پیگیری سیاست داخلی ایران است.

۴-۲-۵. بنیاد کارنگی

بنیاد کارنگی که با دو طیف میانه‌روی دو حزب اصلی آمریکا نزدیک است، با تمرکز بر سیاست و صلح بین‌الملل و رویکردی مبتنی بر مهار سیاست‌های منطقه‌ای و ائتلاف‌های راهبردی ایران در غرب آسیا، به بررسی سیاست خارجی و داخلی کشور پرداخته است. شکل زیر، تعداد مطالب این اندیشکده در هر پرونده را نمایش می‌دهد.

شکل ۱۰. نمودار تعداد مطالب هر پرونده در بنیاد کارنگی

مأخذ: همان.

موضوع «گروه‌های مقاومت» و جنگ غزه در صدر موضوعات این بنیاد درباره ایران قرار داشته و بیشتر این مطالب بررسی چگونگی پایان جنگ اختصاص یافته است. در این زمینه، ابتدا بر ضرورت توقف فعالیت‌های نظامی مقاومت در غزه تأکید شده و سپس پیگیری راه‌حل دو کشوری و تقویت تشکیلات خودگردان به‌عنوان راهکارهایی برای تضعیف مقاومت تأکید شده است. در عین حال، سیاست‌های رژیم صهیونیستی در قبال حزب‌الله لبنان و ضربه به مقاومت اسلامی در این کشور در کنار اهمیت ضربه به مقاومت اسلامی عراق از سوی آمریکا، از سوی کارشناسان

این اندیشکده مورد تأیید قرار گرفته است.

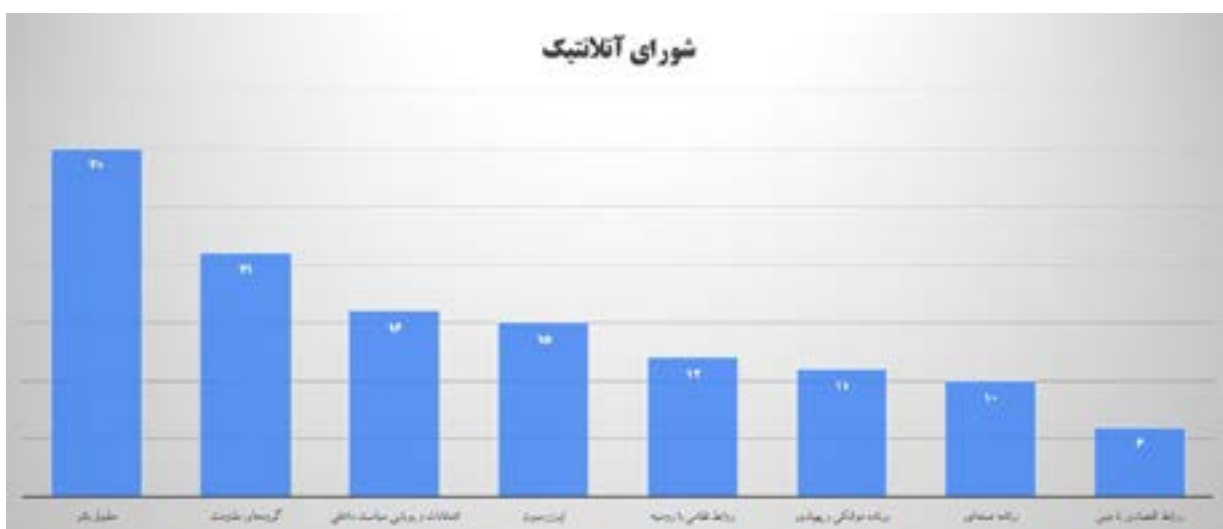
این مرکز که از حامیان برخوردار با روسیه و توقف توسعه نفوذ منطقه‌ای مسکو در شرق اروپاست، در دومین دغدغه‌اش نسبت به ایران به توان «موشکی و پهپادی» کشور و ادعاهای مرتبط با نقش ایران در جنگ اوکراین اشاره کرده است. این اندیشکده، گسترش «روابط نظامی ایران و روسیه» را در راستای حفظ نظام بشار اسد در سوریه، گسترش حمایت تسلیحاتی از محور مقاومت و راه‌های خنثی‌سازی تحریم‌های آمریکا عنوان می‌کند و به آمریکا نسبت به گسترش این همکاری‌ها هشدار می‌دهد.

گسترش «روابط اقتصادی ایران و چین» برای خنثی‌سازی تحریم‌های آمریکا، سومین موضوع این اندیشکده درباره ایران بوده است. کارشناسان این اندیشکده در عین نگرانی نسبت به نقش آفرینی ایران در ابتکار «کمربند، جاده»^۱ در مقابل کریدور آیمک (هند به اروپا از مسیر فلسطین اشغالی) به آمریکا توصیه می‌کنند از تأثیر مثبت چین بر ثبات بخشی به سیاست منطقه‌ای ایران نیز غافل نشود. آنها توافق ایران و عربستان در پکن را نمونه‌ای موفق از این تأثیر گذاری می‌دانند که منافع منطقه‌ای آمریکا در حفظ ثبات قیمت انرژی را نیز تأمین کرده است. اشاره به «انتخابات ریاست جمهوری» چهاردهم و تغییر دولت در کنار اشاره به اتهامات به اصطلاح نقض «حقوق بشر» در ایران که به لحاظ فراوانی به یکدیگر نزدیک هستند، نشانگر رویکرد کارشناسان این اندیشکده به فضا سازی علیه جمهوری اسلامی است. کارشناسان این اندیشکده با رویکردی مثبت به ناآرامی‌های پاییز ۱۴۰۱ ضمن تکرار اتهامات محافل و دولت‌های غربی علیه ایران، خواستار فشارهای دیپلماتیک و اقتصادی بر جمهوری اسلامی در موضوعات «حقوق بشری» شده‌اند و معتقدند که تغییر دولت‌ها هیچ تأثیری در سیاست‌های ایران نسبت به مخالفان نظام و سیاست منطقه‌ای کشور نخواهد داشت.

۶-۲-۴. شورای آتلانتیک

شورای آتلانتیک که اولویت اصلی اش اقتصاد، سیاست و فرهنگ سیاسی-اجتماعی در دو سوی آتلانتیک است، درباره ایران عمدتاً بر سیاست داخلی تمرکز داشته و کمتر به سیاست خارجی پرداخته است. این نهاد با رویکردی ضد ایرانی و غالباً سوگیری مثبت نسبت به اپوزوسیون جمهوری اسلامی، گزارش‌ها و یادداشت‌های متعددی را در طول سال گذشته منتشر کرده است. شکل پایین، تفکیک مطالب این اندیشکده در پرونده را نمایش می‌دهد.

شکل ۱۱. نمودار تعداد مطالب هر پرونده در شورای آتلانتیک

مأخذ: همان.

با وجود تمرکز غالب رسانه‌ها و اندیشکده‌های آمریکایی بر جنگ غزه و توجه دیگر اندیشکده‌های فعال در حوزه ایران بر نقش جمهوری اسلامی در حمایت از «محور مقاومت»، این موضوع در صدر توجهات این اندیشکده آمریکایی قرار نداشته است. بلکه بیشتر مطالب خود را به تکرار اتهامات به اصطلاح نقض «حقوق بشر» و فضا سازی علیه ایران در ساختار سیاسی آمریکا اختصاص داده است. عمده این گزارش‌ها به رخدادهای مرتبط با شورش «زن، زندگی، آزادی» و مباحثی مانند گشت ارشاد، حجاب اجباری، فیلترینگ شبکه‌های اجتماعی، بازداشت و محاکمه مخالفان اختصاص یافته است. این رویکرد برگرفته از نگرش این مرکز در اولویت‌دهی به سیاست داخلی ایران و حضور تعداد قابل توجهی از نویسندگان ایرانی‌الاصلی با گرایش‌های منفی نسبت به جمهوری اسلامی می‌باشد.

دومین دسته از مطالب این اندیشکده به «گروه‌های مقاومت» و تنش‌های فزاینده در غرب آسیا اختصاص داشته است. رویکرد این اندیشکده کاملاً منفی بوده و علاوه بر حمایت از اقدامات رژیم صهیونیستی، توصیه به برخورد نظامی و امنیتی با گروه‌های مقاومت و ترویج ایران‌هراسی در فضای نخبگانی آمریکا شده است. مقصرانگاری از نقش آفرینی ایران و «گروه‌های مقاومت» و چشم‌پوشی از جنایات غیر قابل انکار رژیم اشغال‌گر قدس، بخش مهمی از محورهای این گزارش‌ها و مقالات را تشکیل می‌دهد.

پس از آن، بار دیگر دو موضوع داخلی شامل سه انتخابات مجلس دوازدهم، خبرگان پنجم و ریاست جمهوری چهاردهم از یک سو و فعالیت‌های «اپوزسیون» علیه جمهوری اسلامی بیشترین مطالب را به خود اختصاص داده است. محور اصلی این مطالب اولاً ادعای فقدان اثر گذاری انتخابات در ایران بر تغییر سیاست‌ها و تأمین مطالبات عمومی در ایران است و ثانیاً توصیه به آمریکا مبنی بر ارائه کمک‌های مالی، رسانه‌ای، دیپلماتیک و اطلاعاتی به اپوزوسیون در راستای تسهیل براندازی جمهوری اسلامی بوده است.

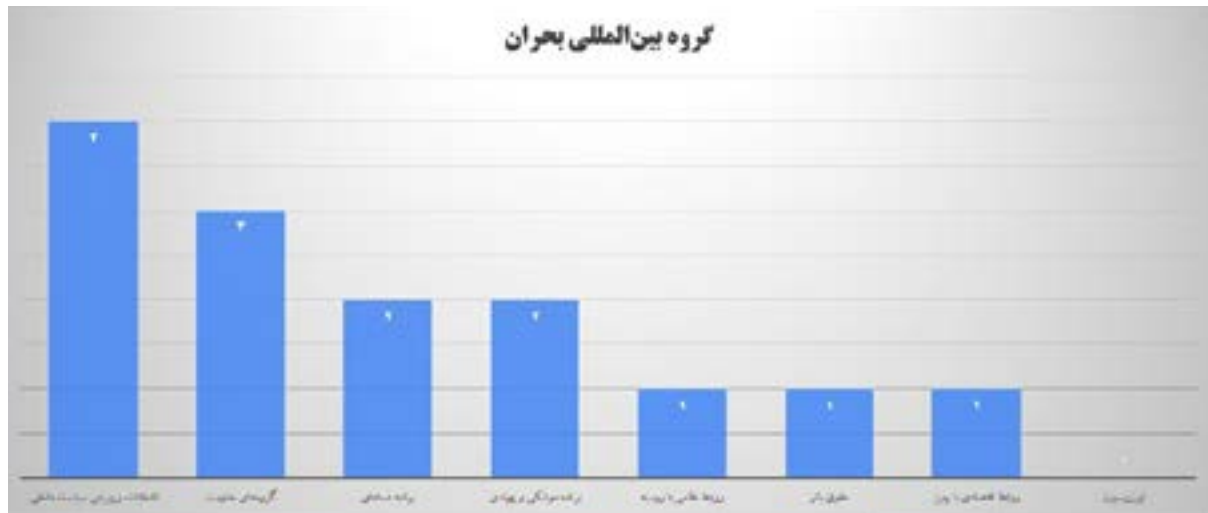
مسئله ایران‌هراسی از ادعاهای مرتبط با نقش ایران در جنگ اوکراین، ناظر به اولویت اصلی این مؤسسه در امنیت اروپا، موضوعی است که به طور برابر در مطالب منتشر شده درباره «روابط نظامی ایران و روسیه» و توان «موشکی و پهپادی» ایران دیده می‌شود. تأکید بر این موضوع برای تسهیل سیاست‌گذاری‌های ایران ستیزانه در دیگر موضوعات در دستور کار این اندیشکده آمریکایی قرار گرفته است. افزون بر این، تلاش شده است تا به طور توأمان برنامه هسته‌ای ایران نیز در چارچوب همکاری تهران و مسکو و به عنوان سومین اهرم فشار ایران پس از «سیاست منطقه‌ای» و «توان موشکی» به مثابه تهدیدی علیه امنیت غرب به تصویر کشیده شود.

موضوع «روابط اقتصادی ایران و چین»، کمترین سهم را در مطالب این اندیشکده داشته که عمدتاً بر اقدام چین در خرید نفت و تأمین بودجه ایران در مواجهه با تحریم‌های آمریکا متمرکز بوده است.

۷-۲-۴. گروه بین‌المللی بحران

گروه بین‌المللی بحران که به حزب دمکرات نزدیک است و در حوزه امنیت بین‌الملل فعالیت می‌کند، از حامیان توافق هسته‌ای به‌شمار می‌رود. این گروه با تمرکز بر حفظ مسیرهای تعامل با ایران و جلوگیری از تشدید تنش‌ها، مطالبی را به رشته تحریر درآورده است. شکل پایین، تفکیک مطالب این اندیشکده در پرونده را نمایش می‌دهد.

شکل ۱۲. نمودار تعداد مطالب هر پرونده در گروه بین‌المللی بحران

مأخذ: همان.

این مرکز در مطالب سال گذشته درباره ایران، بیش از همه به سه «انتخابات» مجلس دوازدهم، خبرنگاران پنجم و ریاست جمهوری چهاردهم و پیامدهای فقدان رئیس‌جمهور آیت‌الله رئیسی بر آینده سیاست‌های داخلی مانند سیاست‌های اقتصادی و اجتماعی، مسائل حقوق بشری، مسئله جانشینی رهبری و سیاست خارجی جمهوری اسلامی به‌ویژه دو موضوع «برنامه هسته‌ای» و «سیاست‌های منطقه‌ای» پرداخته است. دومین موضوع ایران در این اندیشکده، تنش‌های رخ داده بین ایران و رژیم صهیونیستی در فرایند جنگ غزه است. این مرکز به آمریکا توصیه کرده است که با وادار سازی این رژیم به پذیرش آتش‌بس، از گسترش شعله‌های نبرد به دیگر مناطق جلوگیری کند. این اندیشکده به خصوص پس از عملیات الرکبان و هلاکت سربازان آمریکایی منتج از عملیات مقاومت اسلامی عراق، نسبت به بروز درگیری مستقیم بین ایران و آمریکا در منطقه هشدار داده است.

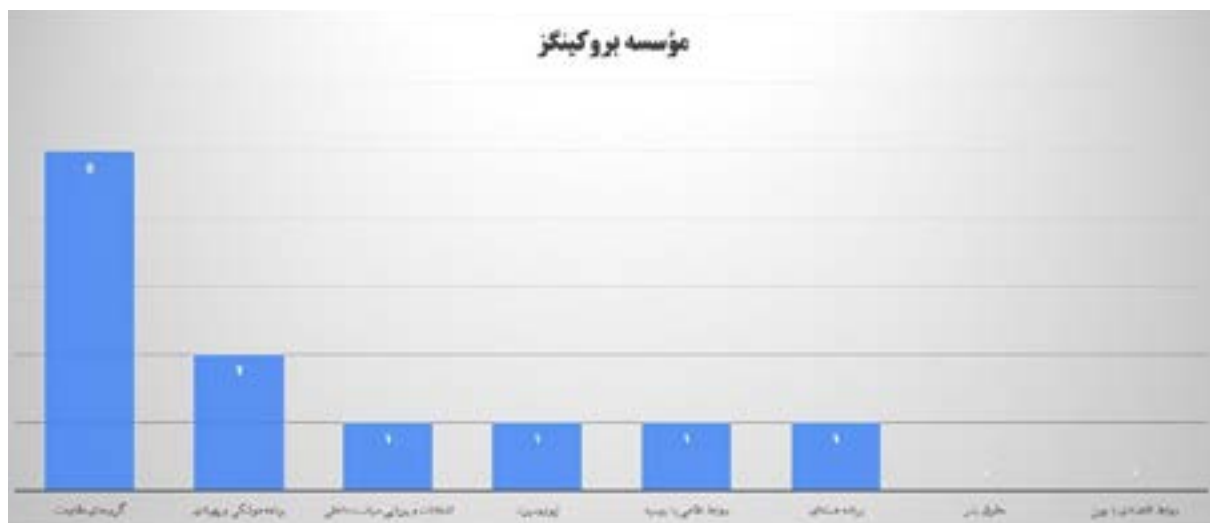
تعداد برابر مطالب اندک درباره «برنامه هسته‌ای» و «توان موشکی» از آن نشئت می‌گیرد که کارشناسان این اندیشکده، رشد برنامه هسته‌ای و تهدید آفرینی توان موشکی ایران را نتیجه خروج آمریکا از برجام می‌دانند. این مرکز توصیه به حفظ مجاری مذاکرات ایران و آمریکا در پرونده هسته‌ای، تداوم توافق‌های محدود و موقت برای تنش‌زدایی و حفظ ایران با هدف ممانعت از تشدید گرایش جمهوری به سمت سیاست «نگاه به شرق» می‌کند. این توصیه‌ها عمدتاً در دو موضوع روابط نظامی ایران با روسیه و روابط تجاری اش با چین نمود یافته است.

گروه بحران که در زمره اندیشکده‌های حامی تعامل با ایران و به تعبیری حامی‌ترین اندیشکده نسبت به توافق هسته‌ای برجام محسوب می‌شود، تاکنون مطلبی درباره «پوزوسیون» جمهوری اسلامی و سوگیری مثبت به سیاست «تغییر حکومت» منتشر نکرده است. تابدا نجا که این اندیشکده در رسانه‌هایی مانند ایران اینترنشنال که مواضع براندازانه دارند، به عنوان نهادی مغضوب قلمداد می‌شود.

۸-۲-۴. مؤسسه بروکینگز

مؤسسه بروکینگز که اولویت و هدف‌گذاری اصلی آن شکل‌دهی به سیاست خارجی آمریکا بر مبنای اقتصاد جهانی و توسعه بازار آزاد است، نسبت به سایر مراکز فکری مطالب کمتری درباره ایران منتشر کرده است. شکل پایین، تفکیک مطالب این اندیشکده در پرونده را نمایش می‌دهد.

شکل ۱۳. نمودار تعداد مطالب هر پرونده در مؤسسه بروکینگز

مأخذ: همان.

ناظر به اثرگذاری جنگ غزه بر منافع ملی آمریکا، اکثر یادداشت‌ها و گزارش‌ها به «گروه‌های مقاومت» اختصاص یافته است. در این چارچوب، گزارش‌های این مرکز با بزرگ‌نمایی توانمندی‌های حزب‌الله، نگرانی خود را نسبت به گسترش جبهه نبرد به لبنان و سوریه ابراز کرده است. همچنین در گزارش دیگری با اشاره به نفوذ ایران بر حشد الشعبی، خواستار فشار واشنگتن بر بغداد برای کنترل این گروه و مهار مقاومت عراق شده‌اند. مهار انصارالله در یمن از طریق نابودی توانایی لجستیک این گروه، یکی دیگر از توصیه‌های این مرکز به آمریکا بوده است.

بروکینگز پس از تأکید بر روی گروه‌های مقاومت در مرحله بعدی بر روی توان «موشکی و پهپادی» ایران بویژه پس از عملیات وعده صادق و درگیری مستقیم میان تهران و تلاویو متمرکز شده است. تا آنجا که این اندیشکده نگرانی خود را نسبت به ارسال تسلیحات ایران به گروه‌های مقاومت ابراز کرده است، این نگرانی ناشی از احتمال استفاده این تسلیحات برای هدف قرار دادن نیروهای آمریکایی در منطقه می‌باشد. معطوف به اولویت‌بندی کلی این مرکز، دیگر پرونده‌های مرتبط با ایران از جمله «انتخابات» و «اپوزوسیون»، فقط یک مورد را به خود اختصاص داده‌اند. تنها گزارشی که به انتخابات پرداخته، ناشی از سانحه فقدان رئیس‌جمهور پیشین بوده که در همان مطلب، به فقدان توان اپوزوسیون برای تأثیرگذاری بر آینده کشور نیز اشاره شده است.

در باره ادعاهای مرتبط به مداخله ایران در جنگ اوکراین، ناظر به اینکه این مؤسسه از حامیان توازن بخشی و کاهش حمایت‌های مالی آمریکا از جبهه اوکراین بوده است، فضا سازی چندانی علیه رابطه ایران و روسیه انجام نداده است. این در حالی است که به موضوعاتی نظیر نقض گسترده «حقوق بشر» و «روابط اقتصادی با چین» در این اندیشکده توجه چندانی مبذول نشده است.

۵. جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

یافته‌ها نشان می‌دهد که رویکرد اصلی هر یک از اندیشکده‌ها در هر پرونده چیست و چه توصیه‌ای درباره ایران دارند. موضوع «گروه‌های مقاومت» مهم‌ترین موضوع مرتبط با ایران در این اندیشکده‌ها است. البته به جز گروه بین‌المللی بحران و بنیاد کارنگی که خواستار مهار رفتار رژیم صهیونیستی بوده‌اند، سایر اندیشکده‌ها خواستار بازدارندگی نظامی و حمایت از رژیم صهیونیستی در قبال ایران و محور مقاومت

بوده‌اند. «برنامه هسته‌ای» و «برنامه دفاعی کشور» دومین و سومین موضوعات مهم درباره ایران هستند. درباره «برنامه هسته‌ای»، به جز گروه بین‌المللی بحران که خواستار تعامل و توافق بوده، دیگر پیشنهادها شامل افزایش تحریم‌ها و فشارهای دیپلماتیک از جمله فعال‌سازی مکانیسم ماشه بوده است. «برنامه دفاعی» ایران نیز در سایه مراودات نظامی تهران و مسکو و ادعاها درباره جنگ اوکراین قرار گرفته که منجر به توصیه‌هایی درباره تحریم علیه زنجیره تأمین قطعات موشکی و پهپادی شده است. دو محوری که این اندیشکده‌ها به‌رغم تفاوت‌های گوناگون درباره آن اشتراک نظر داشته‌اند تکرار اتهام‌های «حقوق بشری» از یک سو و القای بی‌اثری «انتخابات» در تغییر سیاست خارجی کشور از سوی دیگر بوده است. همچنین، موضوع «اپوزسیون» نیز چندان محل تأمل کارشناسان نبوده است و تنها در برخی اندیشکده‌هایی مورد توجه بوده که کارشناسانی ایرانی‌الاصول با سوگیری نسبت به برخی گروه‌های برانداز در تلاش برای برجسته‌سازی بوده‌اند. به بیان دیگر، براندازی به مثابه یک سیاست عملیاتی و واقعی، چندان برای سیاستمدار آمریکایی دارای اهمیت و جدیت نیست.

از منظر اندیشکده‌های آمریکایی، جایگاه ایران در چارچوب معمای امنیت منطقه‌ای و نظم بین‌المللی برای غرب، همچنان مبهم و تقریباً نامتعیین باقیمانده است. به همین دلیل از یک سو، برخی کارشناسان تلاش می‌کنند ایران را بخشی از ائتلاف راهبردی چین و روسیه (به‌رغم اینکه وجود چنین ائتلافی نیز با استقرار دولت دوم ترامپ محل تردید است) در نظر بگیرند. از سوی دیگر، برخی دیگر از کارشناسان ترجیح می‌دهند با اتخاذ سیاست‌های تشویقی منطبق با هضم ایران در نظم مطلوب غرب، بین تهران با کشورهای آسیایی فاصله بیندازند. مسئله‌ای که اندیشکده‌های مذکور به‌طور برجسته روی آن تمرکز دارند، «فقدان قرار گرفتن ایران در نظم امنیتی بین‌المللی» است و معنای ضمنی چنین انگاره‌ای آن است که ایران «بازیگری تجدیدطلب در عرصه معماری امنیت جهانی» است. بازنمایی ایران به عنوان بازیگری ضد امنیت منطقه‌ای و بین‌المللی، مشروعیت مقابله با تهران را در فضای بین‌المللی توجیه کرده و زمینه‌ساز روایت مثبت‌زدایی در حوزه‌های اقتصادی و سیاسی داخلی می‌شود.

به دیگر سخن مسئله اصلی تصویر ایران در نگاه اندیشکده‌های آمریکایی، جایگاه ایران در معماری امنیت بین‌المللی است. تصویری که از نظر آنان، گام نخست شکل دادن به تصویر آینده ایران محسوب می‌شود. هر یک از اندیشکده‌های آمریکایی با استفاده از ابزار مدنظر خود تلاش می‌کند ایران را در مدار امنیتی واشنگتن مهار یا جایابی کند. جمهوری اسلامی ایران نیز برای ایجاد یک نظم منطقه‌ای مستقل در تقابل با آمریکا قرار گرفته است. در نتیجه تصویر ایران وابسته به تعریفی صحیح و واقع‌بینانه‌ای از معماری نظم امنیتی منطقه‌ای و بین‌المللی است که برای شهروندان ایران و سایر بازیگران منطقه‌ای و بین‌المللی قابل درک باشد.

فقدان لابی‌گری و مجاری ارتباطی در ساختار تصمیم‌سازی در آمریکا به وضوح مشخص است، علاوه بر این نفوذ بالای لابی‌های صهیونیستی در واشنگتن، امکان بازیگری مؤثر از ایران را سلب کرده است. به عبارتی تصویر جمهوری اسلامی ایران در آمریکا نه براساس واقعیت‌های موجود بلکه بیشتر تحت تاثیر دیدگاه‌های دشمنان و رقبای ایران شکل می‌گیرد.

جدول ۷. تفکیک هدف‌گذاری هر اندیشکده در هر پرونده

اندیشکده	محور مقاومت	برنامه هسته‌ای	رابطه با روسیه	رابطه با چین	حقوق بشر	برنامه دفاعی	انتخابات	اپوزوسیون
واشنگتن	برخورد قاطع	مکانیسم ماشه				تحریم زنجیره قطعات	بی‌اثری انتخابات	
آتلانتیک	برخورد قاطع	ایران‌هراسی			تکرار اتهامات	ایران‌هراسی	بی‌اثری انتخابات	حمایت از اپوزوسیون
بروکینگز	برخورد قاطع					ایران‌هراسی		
خاور میانه	افزایش حضور نظامی در منطقه	تحریم و فشار دیپلماتیک			تکرار اتهامات	ناشی از همکاری با روسیه	بی‌اثری انتخابات	حمایت از اپوزوسیون
هادسون	حمایت تسلیحاتی از رژیم صهیونیستی	مکانیسم ماشه	اخلال در همکاری			تحریم زنجیره قطعات	بی‌اثری انتخابات	
مرکز مطالعات راهبردی	تقویت روابط رژیم صهیونیستی و کشورهای عربی							
کارنگی	راهکار دوکشوری		ایران‌هراسی	ختی‌سازی تحریم	تکرار اتهامات	ناشی از همکاری با روسیه		حمایت از اپوزوسیون
گروه بحران	آتش بس	توافق محدود					بی‌اثری انتخابات	

مأخذ: همان.

- برای بهبود تصویر ایران در اندیشکده‌های آمریکایی و کنترل تنش با غرب مجموعه‌ای از توصیه‌ها را می‌توان پیشنهاد کرد؛
- **افزایش نفوذ در کارشناسان نزدیک به ایران:** در بین هشت اندیشکده مذکور، برخی بیش از دیگران به فضا سازی منفی علیه ایران در زمینه نقض «حقوق بشر» و توصیه به حمایت از «اپوزوسیون» پرداخته‌اند که در این اندیشکده‌ها کارشناسان ایرانی‌الاصل با گرایش‌های مثبت نسبت به براندازی و شورش‌های پیشین حضور دارند. بنابراین یکی از توصیه‌ها لازم برای تغییر این فضا سازی‌ها می‌تواند نفوذ کارشناسانی نزدیک به ایران در این اندیشکده‌ها و یا مراکز فکری رقیب آن‌ها برای تعدیل این تصویر پردازی‌ها باشد.
 - **تعامل با «فضای علمی و دانشگاهی بین‌المللی» به عنوان بستر جایگزین:** ایجاد و تقویت کانال‌های ارتباطی سازنده با نهادهای دانشگاهی، انجمن‌های تخصصی و پژوهشگران مستقل در غرب «از طریق مکاتبات علمی، همکاری در پروژه‌های پژوهشی مشترک، و برگزاری کنفرانس‌ها و سمپوزیوم‌های بین‌المللی» می‌تواند فضای گفتگوی غیرسیاسی و مبتنی بر دانش را گسترش دهد. این تعامل، به‌طور غیرمستقیم، ایده‌ها و تحلیل‌های متوازن‌تری را به اکوسیستم فکری غرب از جمله به حلقه‌های مرتبط با اندیشکده‌ها، تزریق می‌کند.
 - **برگزاری نشست‌ها و مناظره‌های تخصصی بین‌المللی:** برگزاری نشست‌ها و مناظره‌های تخصصی بین‌المللی به‌عنوان یک راهبرد علمی-دیپلماتیک، بستری نظام‌مند را برای مواجهه‌ای نقادانه، مستند و چندصدایی پیرامون مسائل مرتبط با ایران فراهم می‌آورد. این گونه

گردهمایی‌ها با گردآوری صاحب‌نظران با پیشینه‌های فکری و جغرافیایی متنوع، ضمن کاستن از سوگیری‌های تحلیلی رایج، به ارتقای کیفیت و اعتبار پژوهش‌ها در حوزه‌های راهبردی مانند امنیت و سیاست بین‌الملل می‌انجامد. در چنین فضایی، تبادل نظر بر مبنای شواهد و استدلال، نه تنها به غنای گفتمان علمی کمک می‌کند، بلکه زمینه را برای شکل‌گیری درک‌های پیچیده‌تر و متوازن‌تری از جایگاه و سیاست‌های ایران در صحنه جهانی مهیا می‌سازد.

● **تبیین گزاره‌های کلیدی در تحلیل‌ها:** تبیین گزاره‌های کلیدی در تحلیل‌ها، از جمله تأکید بر اهمیت دیپلماسی در حل و فصل منازعات، برجسته‌سازی اثرات مخرب رژیم صهیونیستی بر منافع امنیتی آمریکا و ضرورت ایجاد موازنه قدرت منطقه‌ای، نقش مؤثری در انتقال شفاف سیاست‌ها و دیدگاه‌های راهبردی ایران به مخاطبان بین‌المللی ایفا می‌کند و زمینه فهم بهتر و منصفانه‌تر را فراهم می‌آورد.

● **تربیت کارشناسان و شبکه تحلیلگران ایرانی:** پرورش کارشناسان و تحلیلگران خبره جهت نگارش متون تحلیلی به زبان انگلیسی برای نشریات و رسانه‌های آمریکایی، می‌تواند به تشکیل شبکه‌ای تأثیرگذار از نویسندگان و صاحب‌نظران ایرانی منجر شود. این شبکه قادر خواهد بود با تولید و انتشار روایت‌های متوازن، مستند و واقع‌بنیاد درباره ایران، به مقابله فعال در عرصه جنگ رسانه‌ای پرداخته و قدرت نرم و تصویر کشور را در برابر روایت‌های یک‌سویه منفی تقویت نماید.

● **توسعه دیپلماسی علمی و فرهنگی:** توسعه دیپلماسی علمی و فرهنگی از طریق برنامه‌های تبادل پژوهشگر، برگزاری کارگاه‌های آموزشی بین‌المللی و اجرای فعالیت‌های فرهنگی مشترک، می‌تواند به صورت پایدار در بازتعریف تصویر ایران نقش مهمی ایفا کند و فضایی مناسب برای تعامل سازنده و ایجاد اعتماد متقابل فراهم آورد. این رویکرد باعث ارتقای جایگاه ایران در محافل علمی و فرهنگی جهانی می‌شود و زمینه‌ساز همکاری‌های بین‌المللی گسترده‌تر خواهد بود.

لازم است در راستای بهبود تصویر ایران در اندیشکده‌های آمریکایی و همچنین سیاست کنترل تنش با غرب بر تعمیق گزاره‌هایی مانند اولویت دیپلماسی در مواجهه با ایران؛ آسیب رژیم صهیونیستی به منافع امنیتی آمریکا و ضرورت موازنه بین ایران و متحدان منطقه‌ای آمریکا در غرب آسیا، تلاش شود. در پایان باید تأکید کرد که فضای فکری خصمانه و یک‌سویه حاکم بر اندیشکده‌های آمریکایی، تنها یک تحلیل نظری نبوده بلکه در عمل، پیش‌درآمد و بستر ساز جنگ ۱۲ روزه و حمله نظامی علیه ایران بوده است. این رویکرد، تهدیدی انتزاعی و منفعل محسوب نمی‌شود، بلکه جزئی جدایی‌ناپذیر از فرایند عملیاتی‌سازی و اجرایی شدن سیاست‌های تهاجمی آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران است.

جدول ۸. توصیه‌های سیاستی

ملاحظات	زمان‌بندی اجرا (کوتاه‌مدت، میان‌مدت، بلندمدت)	دستگاه معین	دستگاه متولی	الزامات و قیود اجرایی	توصیه سیاستی	نوع توصیه		ردیف
						اصلاح	تداوم	
انتخاب افراد با اعتبار علمی بالا	کوتاه‌مدت	اندیشکده‌های مستقل	وزارت امور خارجه	تامین بودجه حمایتی، آموزش دیپلماتیک	افزایش حضور کارشناسان نزدیک به ایران در اندیشکده‌های آمریکایی	**		۱
تمرکز بر اندیشکده‌های میانه‌رو	میان‌مدت	مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری	وزارت امور خارجه	هماهنگی امنیتی، تأمین مالی	ایجاد کانال‌های ارتباطی (مکاتبات، پروژه‌های مشترک، کنفرانس‌ها)	**		۲
دعوت از دیدگاه‌های مختلف	کوتاه‌مدت	دانشگاه‌های منتخب	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	مدیریت رسانه‌ای	برگزاری مناظره‌ها و نشست‌های بین‌المللی تخصصی		*	۳
پایداری مالی و نهادی	بلندمدت	معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش‌بنیان ریاست جمهوری	وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	بورسیه‌های مطالعاتی، ویزای ویژه	توسعه تبادل پژوهشگر، کارگاه‌ها و فعالیت‌های فرهنگی	**		۴
رشد نمایی تولیدات و بازدها	میان‌مدت	سازمان صدا و سیما	وزارت امور خارجه، وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	طراحی برنامه آموزشی تخصصی، تخصیص بودجه	پرورش شبکه تحلیلگران و نویسندگان ایرانی برای تولید و انتشار محتوا به زبان انگلیسی		*	۵

* تداوم یا تقویت آیت‌ها یا اقدامات.

** اصلاح رویه‌ها یا ایجاد سازوکارها.

مأخذ: همان.

- [1]. Atlantic Council, Available at: <https://www.atlanticcouncil.org>
- [2]. Brookings Institution, Available at: <https://www.brookings.edu>
- [3]. Carnegie Endowment for International Peace, Available at: <https://www.carnegieendowment.org>
- [4]. Crisis Group, Available at: <https://www.crisisgroup.org>
- [5]. Center for Strategic and International Studies, Available at: <https://www.csis.org>
- [6]. Hudson Institute, Available at: <https://www.hudson.org>
- [7]. Middle East Institute, Available at: <https://www.mei.edu>
- [8]. Washington Institute for Near East Policy, Available at: <https://www.washingtoninstitute.org>

گزیده سیاستی

تصویرسازی قوی و شفاف از ایران در اندیشکده‌های آمریکایی به فرایندی در تصمیم‌سازی سیاست خارجی این دولت تبدیل شده است. آنها با برجسته‌سازی مسائلی چون جنگ غزه، محور مقاومت، برنامه هسته‌ای، و برنامه موشکی و پهپادی ایران تلاش می‌کنند تصویری امنیتی و تهدیدآمیز از جمهوری اسلامی ارائه کنند.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، رویروی بازار ناوران (ضلع جنوبی)، پلاک ۸۰۲

تلفن: ۷۵۱۸۲۰۰۰ | صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ | پست الکترونیک: info@males.ir

وبسایت: males.ir